

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา

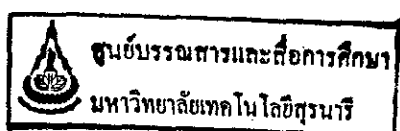
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN : 974-533-155-4

บทคัดย่อ

กาญจนา ชวนโพธิ์: การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ศุภกฤษฎี นิวัฒนากุล, 212 หน้า

ISBN : 974-533-155-4

การจัดทำสารนิพนธ์ เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของ
กองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้
กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อทราบถึงความสามารถของคณะกรรมการในการ
บริหารให้กองทุนมีความยั่งยืน 2) ศึกษาถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่ามีความสามัคคีร่วมแรงร่วม
ใจ ปฏิบัติหน้าที่ของคนอย่างดีที่สุด 3) ประชากรในหมู่บ้านได้ใช้เงินที่ได้มาให้เกิดประโยชน์แก่คน
เอง และครอบครัว 4) มีการสร้างรายได้ โดยการพัฒนาอาชีพ หรือมีอาชีพเสริม ช่วยให้ชีวิต
ความเป็นอยู่ของประชากรให้ดีขึ้น 5) ประชากรสามารถลดภาระหนี้สิน หรือเงินกู้จากนายทุน 6)
ผู้นำมีศักยภาพในการบริหารงาน มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็งไปด้วย
7) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและลบในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินใช้หลักการประเมินตามแบบ CIPP โมเดล ได้แก่ บริบทบุคคลและหมู่บ้าน
ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากแบบรายงานบริบทรวม 12
แบบ จากกลุ่มตัวอย่างประชากร 30 ครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
ปริมาณ ใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ฯลฯ และเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ สังเกต

ผลการประเมินโครงการ พบว่า หมู่บ้านมีอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น ใน
ด้านกองทุนทางคณะกรรมการก็มีความสามารถบริหารจัดการได้ ระเบียบของกองทุน เกิดขึ้นจาก
การคัดเลือกรายชื่อของชาวบ้าน สำหรับคณะกรรมการเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอในการ
บริหารจัดการกองทุนได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา ..... 2544 .....

ลายมือชื่อนักศึกษา..... กนกนา ชวนโพธิ์ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ศุภฯ กฤษ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา..... (กฤษ) ศ. กฤษ .....

หน้าอนุมัติ

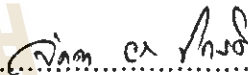
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ศุภกฤษฎี นีวัฒนากุล)

กรรมการสอบ

(ผศ.ดร.กัตตา โกรติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 7 ๓.ค. 2545

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย

อาจารย์ศุภกฤษณ์ นิวัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข

อาจารย์ ดร.วรพจน์ สุทธิชัย

อาจารย์ ดร.สุนิชา เกื่อนนาคี

อาจารย์ นาวาอากาศตรีเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ

อาจารย์รัชฎาพร วิสุทธากร

อาจารย์ชนิศา สุกแสงปัญญา

อาจารย์วัลลภ สุปัญญาโชติสกุล

อาจารย์บุญช่วย บุญมี

รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์

อาจารย์สุรียา สมพศุภคี

อาจารย์ ดร.วิศิษฎ์พร วัฒน วาทิน

อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา

และคณาจารย์ประจำสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านการ

คุณนภาพร อุณวงศ์ ผู้ช่วยอาจารย์นิเทศที่ให้คำแนะนำทางการดำเนินงานวิจัย

คุณศุภกวี เข้มพุทธคุณ และพัฒนาชุมชนอำเภอที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการใน

พื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

นายอำเภอ ถ้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

กาญจนา ชวนโพธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	7
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	7
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	9
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	11
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	13
4. การขอคำชี้แจงระเบียบและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพ์โมเดล.....	18
8. ผลการวิเคราะห์โครงการ.....	23

	หน้า
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	33
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	33
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	33
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	34
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	35
5. การเก็บรวมข้อมูล.....	36
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	38
1. ผลการบริบทชุมชน.....	38
2. ผลการประเมินโดยภาพรวม.....	53
3. ผลการประเมินผลวิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	60
4. ผลอื่น ๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	60
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	65
1. สรุป อภิปรายผล.....	65
2. ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	72

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สังคมไทยในอดีตมีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ในการดำรงชีวิต หรือวิถีชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างเพียงพอ ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อาศัยอยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นทางสังคม เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและด้อยที่ด้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

เมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่น ๆ ตามมาได้แก่ ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น คือการละทิ้งบ้านเกิดเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง เป็นการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม

จากปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และสิ่งสำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรุงเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้เห็น

6. เพื่อทราบถึงศักยภาพของผู้นำในการบริหารงาน และมีส่วนช่วยในการรวมกลุ่มเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง
7. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและลบ ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. กรอบความคิดทฤษฎี

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยของยกตัวอย่างกรอบความคิดทฤษฎีที่จะสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 84) (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) กล่าวว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้”

กรอบแนวคิดของการประเมินของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน

- 1.1 การประเมินจุดประสงค์
- 1.2 การประเมินแผนการเรียนรู้
- 1.3 การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 1.4 การประเมินโครงการเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- 1.5 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- 1.6 การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

สรุปการประเมินของไทเลอร์ เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ จะพิจารณาความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

2. แนวความคิดและรูปแบบการประเมินของสคริพเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 85-86) “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน”

กรอบแนวคิดการประเมินของสคริพเวน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ แบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ

2.1.1 การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องในระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินโครงการระยะต่อไป

2.1.2 การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) คือผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จ

2.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม

นอกจากนี้ สตรีทเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ

1. การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา เป็นต้น การประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ

2. การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการที่มีต่อผู้รับบริการของโครงการ

3. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 87-88) กล่าวว่า “การประเมิน คือกระบวนการคัดเลือก การประมวลผล ข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ”

กรอบแนวคิดการประเมินของอัลคิน มีดังนี้

3.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ

3.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง ที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

3.3 การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินการเป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่

3.4 การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือการใช้แนวคิดทฤษฎีระบบเป็นตัวแทนหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ เพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยขององค์การหรือหน่วยเปลี่ยน

สภาพซึ่งในที่นี้คือชุมชนบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หน่วยปิจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลผลิต และหน่วยผู้ใช้ผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมขององค์การ

แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน มีรายละเอียด ดังนี้

C มาจาก Context Evaluation การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

I มาจาก Input Evaluation การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

P มาจาก Process Evaluation การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

P มาจาก Product Evaluation การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

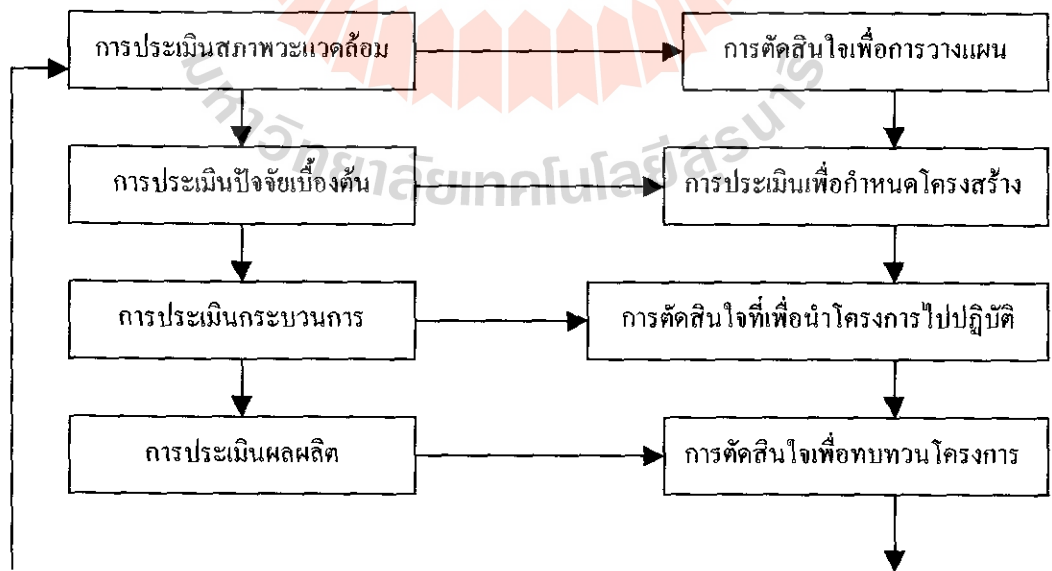
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัดเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจ ปรัชญา วัตถุประสงค์ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำการศึกษาจากเอกสารของกองทุนฯ เอกสารจากทางราชการและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนเงินล้าน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน, ประธานกองทุนฯ คณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกของกองทุนฯ รวมทั้งเอกสารของกองทุนฯ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโอมเคลกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด ที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการดังนี้

1. การสังเกตและบันทึก
2. การสัมภาษณ์
3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
4. การสอบถาม
5. แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบนำมาประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ บริบทชุมชน, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิต

ขั้นที่ 6 เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 7 ทำการเขียนสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาดังนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทยังคงอยู่
2. ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ปฏิบัติหน้าที่ของคนอย่างดีที่สุด

3. ทำให้ประชากรในหมู่บ้านที่ได้กู้เงินจากกองทุนไปแล้ว ได้ใช้เงินที่ได้มานี้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัว
4. ทำให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาอาชีพของคน สร้างรายได้ ช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น
5. ทำให้ประชากรสามารถลดภาระหนี้สิน หรือ กู้ยืมเงินทุนนอกระบบได้
6. ทำให้ผู้นำมีศักยภาพในการบริหารงาน และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็งไปด้วย

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ พ.ศ. 2544

3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

9.3 ประชาคม

9.4 เครือข่ายองค์กรชุมชน

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6 ธุรกิจชุมชน

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน

ด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเบื้องต้น

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตด้วย “คุณค่า” และ “ภูมิปัญญา” ของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจและพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน แต่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

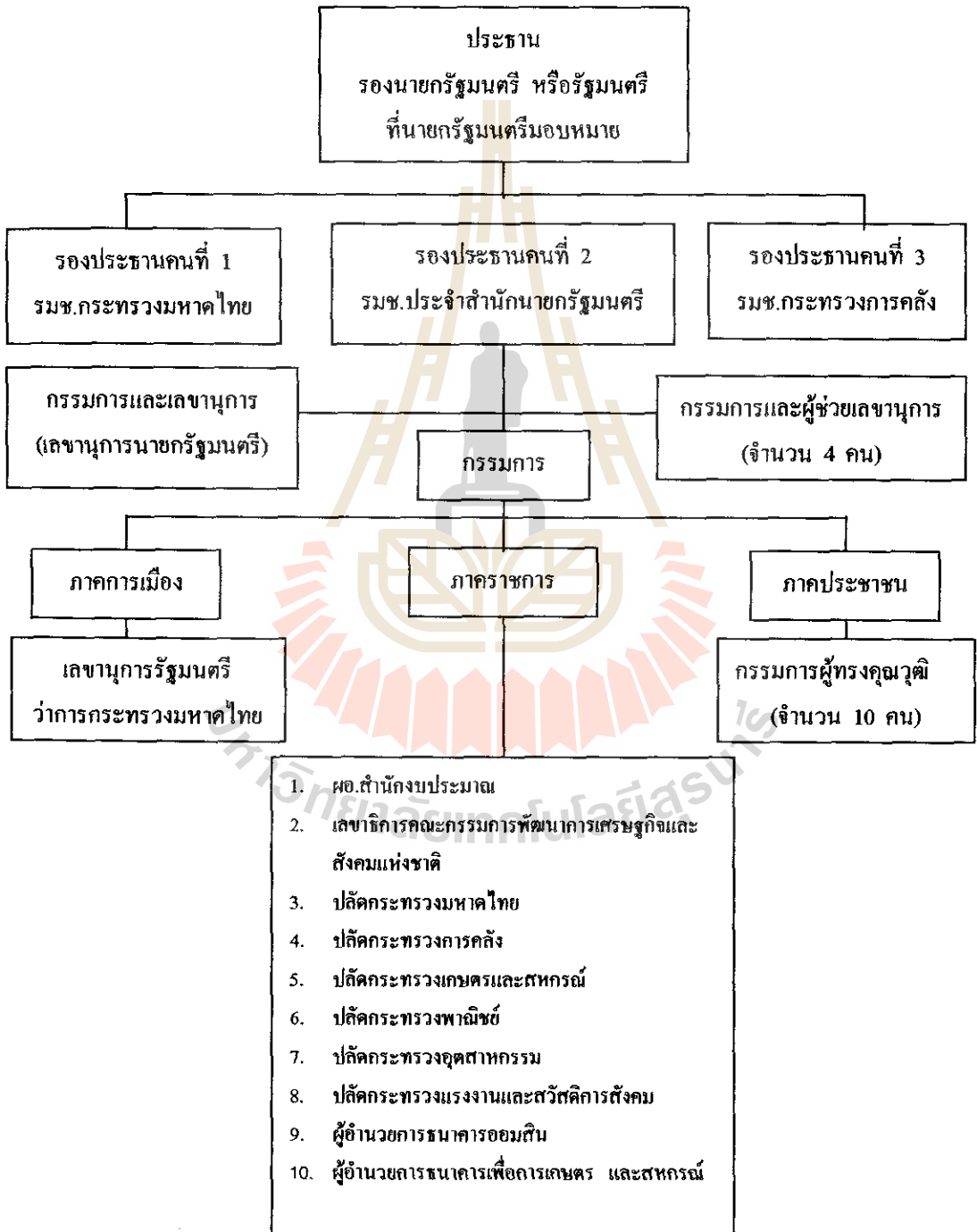
ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย เสนอต่อ ครม.
4. กำหนดแผนงาน ออกระเบียบ ข้อบังคับ
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดทำ และจัดสรรประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงาน
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. การรายงานผลการดำเนินงาน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาสันติความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน

- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
- 10) ทูล และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 11) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 12) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

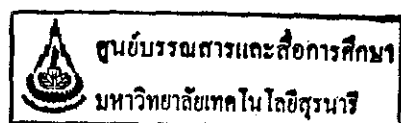
การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพันน ไม่เกี่ยวข้องกัสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2530

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

การขอคำชี้แนะเขียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอคำชี้แนะเขียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้
- 2) คุณสมบัติกรรมการ ตามระเบียบกองทุน
- 3) ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
- 4) มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนฯ
- 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนฯ
- 6) สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
- 7) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนฯ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง โดยในครั้งนี้รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านมาทำการบริหารและจัดการ จำนวน 1 ล้านบาท

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและทุกครัวเรือนในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทางหมู่บ้านจึงได้ดำเนินการร่างระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎระเบียบสำหรับการปฏิบัติของสมาชิก อันจะทำให้เงินกองทุนของหมู่บ้านมั่นคงและยั่งยืน อันจะส่งเสริมให้เศรษฐกิจของครัวเรือน หมู่บ้าน และประเทศชาติ ในอนาคต

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนอง
ไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุน บ้านเลขที่ 188 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา 30310

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการฝากตั้งจะออมทรัพย์
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
  2. ไม่เห็นแก่ตัว
  3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
  4. เป็นคนรู้จักรักสามัคคี
- 5) เพื่อการพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ
  1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
  2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
  3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน
  4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินสั่งจ่ายที่รับฝาก

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านโครกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6
เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกอง
ทุน และสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากสัจจะออมทรัพย์กองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่กรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้
- 3) คณะกรรมการกองทุนพิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
- 4) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียม และฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่รับเป็นสมาชิก

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากกรรมการกองทุน
- 3) ที่ประชุมใหญ่สามัญมีมติให้ออก ด้วยคะแนนสองในสามของที่ประชุม
- 4) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกองทุนไม่ว่าประการใด ออกจากการเป็นสมาชิกอย่างน้อยสองปีห้ามสมัครเข้า
- 5) จงใจบิดเบ่งความจริงให้ทราบในการสมัคร
- 6) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- 7) มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท ส่วนการอนุมัติเงินฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว และให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ อย่างน้อยสองคน และให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ตามความเหมาะสม แห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา ในการชำระเงินกู้ ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันเชื่อว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ พ้นจ่าสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา และห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล” ในหนังสือ รวมบทความการประเมินโครงการ [สมหวัง พริยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544:221-234] ดังนี้

การประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์การตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรคอันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงาน หรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

โดยการประเมินอัตราค่าถึง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น งานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

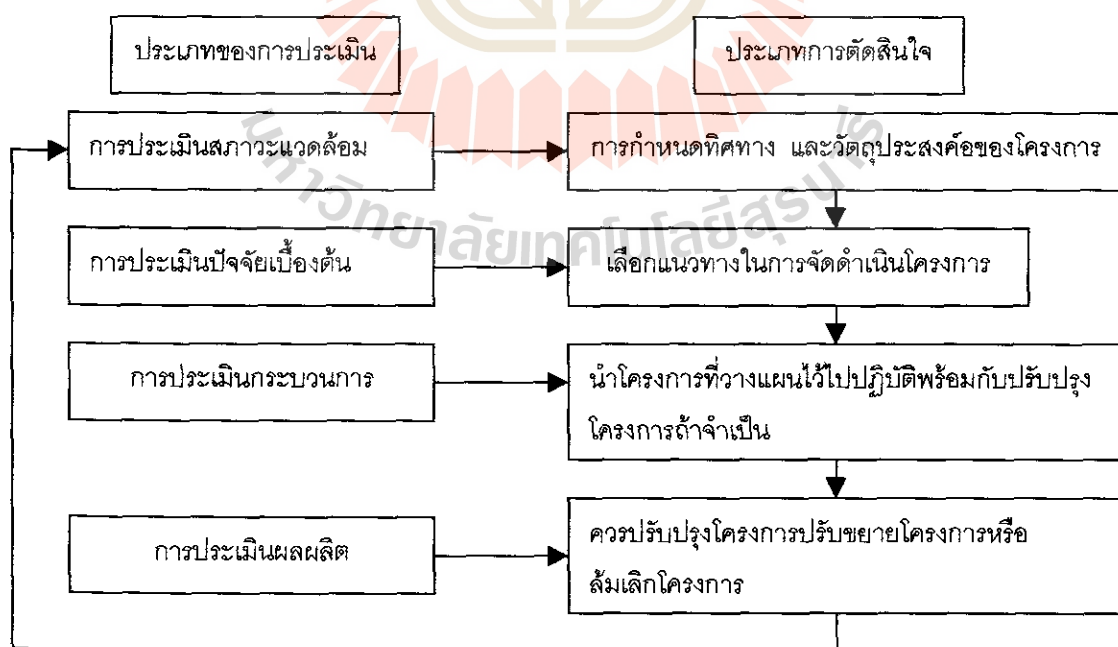
ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดทำนั้ประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการ และบุคลากรในโครงการหรือในแผนตนเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

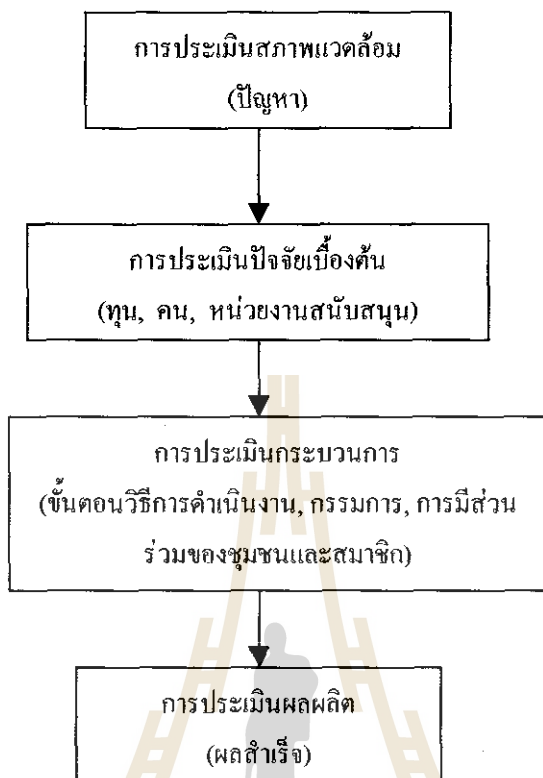
การทำกระบวนการจำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอย่างไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจะบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีควมจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

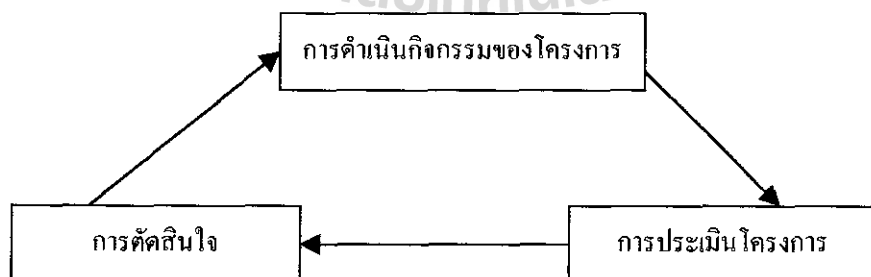
แผนภูมิ การประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

แผนภูมิ ตัวอย่างประเด็นการประเมินตามแบบจำลองของ CIPP

2. รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล (ชุดวิชาประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89 – 91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพพีของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ที่เกื้อหนุนประเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิ ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

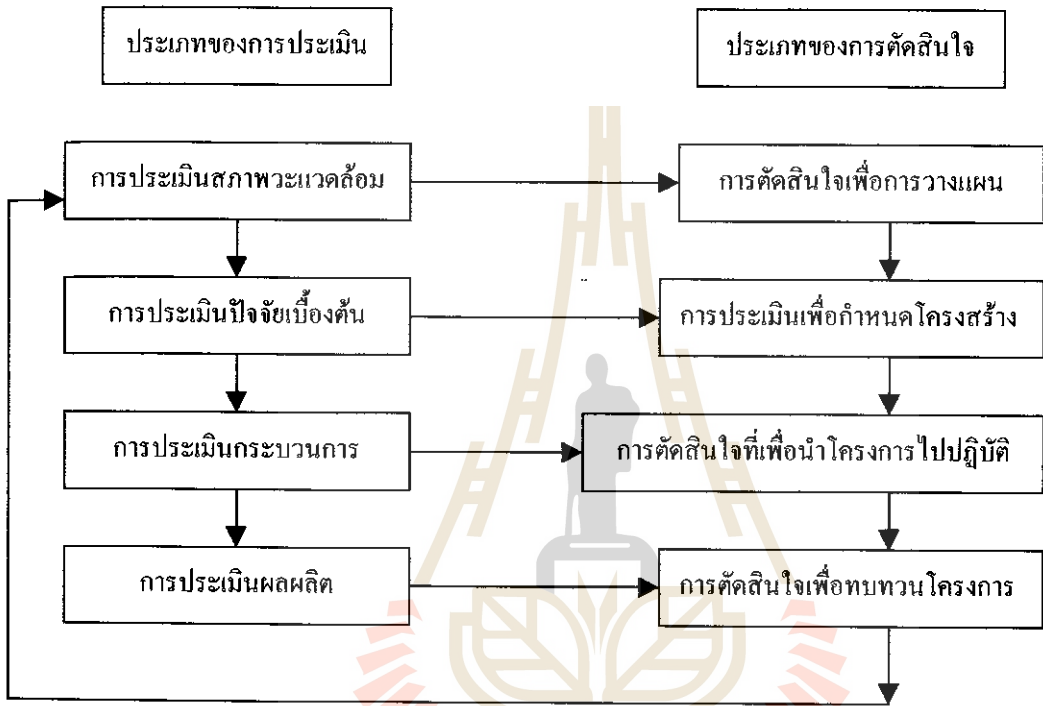
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริการจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์โครงการดังกล่าว พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการของการศึกษابัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สามารถเสริมรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่ในหมู่บ้านชนบท

3. สามารถสร้างศักยภาพและการยกระดับการศึกษابัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

4. สามารถได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูล ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)

2. บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ 5 วัน ต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน

3. บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็น ผู้จ่ายการศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ

2. ประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน

3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คือการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพผู้กู้เงิน จากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นมีเครือข่ายการเรียนรู้ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานรวมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วน ในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นไปได้โดยตรง คือได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารการจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

1. ประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมประชุม หรือไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมและออกความคิดเห็น
2. ประชาชนเมื่อหน้าต่อการมี การจัดประชุมขึ้นบ่อยๆ เพราะประชาชนบ้่างราย อาจมีธุระหรือต้องไปทำงาน
3. ประชาชนส่วนหนึ่ง ไปทำงานต่างถิ่น ไม่ได้อยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง
4. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนา แต่ไม่กล้านำเสนอ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้แก่ประชาชน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านต่างๆ
3. กระตุ้นให้ประชาชนได้มีการออกความคิดเห็นในที่ประชุม และช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นของประชาชน

ความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็งคือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีต่อชุมชนทุกคนไม่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้านรู้จัก

วางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุขและมีคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2. สมาชิกของชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนมีหลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด

5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6. สมาชิกของชุมชนเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช้การพึ่งพาตลอดไป

9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอีก 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) คือตื่นตัวตลอดเวลา รู้ข่าวเศรษฐกิจ สังคมการเมือง เพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นอย่างครอบคลุม เป็นการเวียนจากปฏิบัติ ร่วมมือเป็นกลุ่ม เกิดพลังปัญญาพัฒนาชุมชนตนได้

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง (Common Management) คือรู้จักวางแผน จัดองค์การ ปฏิบัติตามแผน และประเมินผล

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือมีความผูกพันภักดีต่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คือคนมีสันติสุข มีคุณธรรม มีความสมคูล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีพลังในการวางแผน

ปัญหาความเข้มแข็งของชุมชน

1. ประชาชนบางส่วนขาดความสามัคคีกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันขัดแย้งกันเองภายในชุมชน
2. ผู้นำชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง
3. ชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกมากเกินไปทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้
4. สมาชิกในชุมชนไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้
5. ชาวบ้านไม่ค่อยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี ให้เหตุผลในการตัดสินใจร่วมกัน
2. จัดการอบรมและดูงานให้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชนที่สนใจ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
4. ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถทำงานพัฒนาเรื่องต่างๆ ได้

ประชาคม

ประชาคม เป็นการร่วมกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกันโดยกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการร่วมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาารวมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมกันดิงามของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกลึกซึ้งในความเป็นเจ้าของชุมชน คำว่าประชาคมนี้นี้มีท่านผู้มีความรู้หรือนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า “ประชาสังคม” ซึ่งอยู่ในความหมายคล้ายคลึงกันซึ่งประชาคม หรือประชาสังคม จะมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- อย่างเป็นทางการ โดยการจัดเวทีหรือการจัดประชุม
- อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็กๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่ง

ปัญหา

1. สมาชิกในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม
2. สมาชิกในชุมชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการประชุมบ่อยๆ ครั้ง
3. สมาชิกในชุมชนไม่กล้าแสดงออกความคิดเห็นในการเข้าร่วมประชุม
4. การประชุมบางครั้งเรื่องที่น่ามาพูด ได้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องทำให้ผู้ที่ได้รับฟัง ได้ข้อมูลที่ผิดอีกด้วย

แนวทางแก้ไข

1. กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการประชุมและสร้างจิตสำนึกในการร่วมทำประชาคมว่ามีความสำคัญมาก
2. ในการทำประชาคมแต่ละครั้งจะต้องกระตุ้นเพื่อให้สมาชิกกำหนดบทบาทโดยการแสดงออกแสดงความคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง
3. ในการประชุมแต่ละครั้ง เรื่องที่จะนำมาทำการประชุมหรือประชาคมจะต้องเป็นเรื่องที่มีเอกสารอ้างอิง

เครือข่ายการเรียนรู้

ในด้านของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ได้กำหนดให้มีเครือข่าย การเรียนรู้ ระดับเขต 13 เครือข่ายที่มีจังหวัด 13 จังหวัดเป็นแกนนำของเครือข่าย รวมเครือข่ายของกรุงเทพมหานครอีก 1 เครือข่าย รวมเป็น 14 เครือข่ายการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องมีความเข้าใจในที่นี้คือ การทำงานของเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นอย่างไร ชุมชนในจังหวัดต่างๆ จะได้รับประโยชน์จากการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ ระดับเขตอย่างไร และอะไรคือเรื่องที่น่ามาเรียนรู้กัน

หลักการ

แผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน / ชุมชนในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้แนวการผนึกกำลังกันเป็นกลุ่ม และการวางแผนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นระดับฐานล่างที่สุดเป็นหลักดำเนินการงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่การจัดตั้งองค์กร หรือโครงสร้างใหม่และจังหวัดแกนนำไม่ใช่พื้นที่ทดลองหรือต้นแบบสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

ประเด็นที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน

1. แนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคช่องว่าง และข้อจำกัด ที่สกัดกั้นหรือขัดขวางกระบวนการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อ เฝ้าระวังปัญหาวิกฤต
2. วิธีการปฏิบัติที่ทำให้บังเกิดผลดีที่สุดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะวิธีการที่ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถดำเนินกระบวนการชุมชนได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การพัฒนาที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน
2. หลักการพัฒนา 10 ประการคือ
  - 2.1 หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง
  - 2.2 สภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องเข้าไปเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป จนเกิดการพัฒนาคคนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
  - 2.3 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุดและสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี
  - 2.4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น
  - 2.5 วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น จะต้องเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบต่อไป
  - 2.6 ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผลต้องจัดการในรูปแบบของหนึ่งโครงการมีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ
  - 2.7 การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชน จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงานทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา
  - 2.8 การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็น
  - 2.9 ความมีคุณธรรมและศัลปะ
  - 2.10 การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสถานภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น

3. วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา จึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคนได้แก่วิธีให้การศึกษอบรม วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกล่าวคือ นักพัฒนา และผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผนและปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและวิธีทำงานกับหน่วยงานเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนที่ขาดเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

ปัญหา

1. ประชาชนไม่มีความคิดในการพัฒนาให้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทในการนำ การพัฒนาในทุกด้าน
2. ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนามักจะท้อแท้ที่มองเห็นว่าชุมชนล่มสลายและขาดการมีส่วนร่วม และมักจะเป็นข้ออ้างว่าพัฒนาไม่ได้แน่นอน และพากันละทิ้งซึ่งทำให้ชุมชนนั้นขาดโอกาสที่จะมีผู้เข้าไปร่วมเป็นภาคีการพัฒนา
3. ชาวบ้านในชุมชนมักไม่กล้าแสดงออก แม้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตามทำให้การวางแผนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไม่สามารถประเมินผลได้ในทันที
4. ผู้นำหมู่บ้านตามกฎหมายมักไม่มีลักษณะเป็นผู้นำธรรมชาติเช่นในอดีตชาวบ้านมักให้ความยอมรับอย่างไม่จริงใจความร่วมมือในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหามีน้อย

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ให้ชาวบ้านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยการกระทำทุกวิถีทางให้ชาวบ้านเสนอภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวเองออกมาให้ได้
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้มีความคิดเห็นร่วมกันในหมู่บ้านเพียงจำนวนหนึ่งก่อน เรียกว่า “กลุ่มสนใจ” ซึ่งกลุ่มจะขยายผลไปสู่การพัฒนาที่มากขึ้นต่อไปเอง
3. วิทยากรต้องกระตุ้นทำให้ชาวบ้านกล้าแสดงออกในความคิดเห็นต่างๆ ให้ได้ด้วยกระบวนการดังกล่าว เพื่อให้ประเมินผลได้ทุกขั้นตอนซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง
4. ค้นหาผู้นำธรรมชาติที่มีบทบาทในการพัฒนาต่อไปให้ได้ และสร้างบทบาทให้เกิดขึ้นอย่างแนบเนียน ไม่เป็นการสร้างกลุ่มอำนาจขึ้นมาอยู่กับคณะกรรมการหมู่บ้านแต่จะทำงานไปด้วยกันอย่างสอดคล้องซึ่งอาจหาได้โดยเร็วจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

ธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจชุมชน เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นส่วนสำคัญในการลดภาวะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ระดับครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ปัญหาโศกณิเด็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 หน่วยงานของรัฐ
- 1.2 หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน
- 1.3 โครงการหลวง
- 1.4 บ้าน, วัด, โรงเรียน

2. ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และ / หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ลักษณะเด่นของธุรกิจคือ เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการบริหาร รายได้จากยอดขายไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการไม่มากนักในระยะเริ่มต้น การติดต่อ และการให้บริการถูกค้ำเป็นไปอย่างใกล้ชิดการเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ประเภทของธุรกิจชุมชน แบ่งออกได้เป็นธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจค้าส่งและธุรกิจบริการ นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือเปิดโอกาสให้มีการประกอบการก่อให้เกิดการว่างงาน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

4. การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนทำได้โดยร่วม ทำให้สังคมของท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถทางปัญญา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และช่วยทำให้สังคมมีความสุข รักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม

ปัญหาธุรกิจชุมชน

1. ประชาชนไม่มีความสามัคคีรวมกลุ่มกัน
2. ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการทำธุรกิจ
3. ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจชุมชน
4. ชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

แนวทางการแก้ปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน และชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการร่วมกลุ่มอาชีพ
2. ให้ความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการประกอบธุรกิจ
3. สร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนโดยรวม
4. หาหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การบัญชี มีความหมายโดยสรุป คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่ สรุปผล และแปลความหมาย ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติ มากกว่าตามหลักวิชาการจะไม่มีคำว่า

“เดบิต “ หรือ “เครดิต” แต่ยังบันทึกตามหลักบัญชีในการจัดทำบัญชี ตามรูปแบบนี้ สิ่งที่ต้องจัดทำจะต้องให้ความสำคัญก็คือ หมวดหมู่ หรือประเภทบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทของบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทบัญชีได้ว่าอยู่ในหมวด ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางบัญชีสามารถจัดประเภทได้ทั้งหมด 5 หมวดคือ

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดทุน (เงินกองทุน)
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินได้ สินทรัพย์อาจมีรูปร่างต่างๆ กัน อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

หนี้สิน หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันที่จะต้องชดใช้คืนในรูปของตัวเงินหรือตราสารทางการเงินในอนาคต หนี้สินที่มักพบได้แก่ เจ้าหนี้เงินกู้ เงินรับฝาก เป็นต้น

ทุน หมายถึง ทุนในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนที่ได้รับจัดสรรหมู่บ้านละ 1,000,000 บาทเงินกองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อกองทุนมีกำไร จากการดำเนินงาน ซึ่งจะสะสมอยู่ในบัญชี กำไร สะสม ดังนั้น ทุนจึงประกอบด้วย เงินกองทุนบวกกำไรสะสม

รายได้ หมายถึง รายได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือเงินที่ได้รับและไม่มีภาระต้องจ่ายคืน เช่น รายได้ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยปรับ รายได้ จากการขายปื๊ย รายได้จากเงินบริจาค หรือเงินรางวัลต่างๆ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มในวันประชุม ค่ารถ ค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร ดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสดหรือเงินฝากธนาคาร ดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสด หรือเงินฝากธนาคารเป็นกลไกเชื่อมโยงในการจัดทำบัญชี โดยการวิเคราะห์รายการจะอาศัยคำถาม

- รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เงินสดหรือเงินฝากธนาคาร เพิ่มขึ้น หรือลดลงเท่าไร
- เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร

ปัญหา

1. คณะกรรมการกองทุน ขาดความเข้าใจในการทำบัญชี
2. ข้อมูลในบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
3. ไม่มีผู้ตรวจสอบและประเมินผลการทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

แนวทางการแก้ปัญหา

1. จัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุน
2. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีเป็นระยะ
3. ให้นำหน่วยงานของรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทำบัญชีกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในการประเมินโครงการจะต้องอาศัยวิธีดำเนินการประเมินโครงการ โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องใช้วิธีการวิเคราะห์โครงการ โดยระบบ (System Approach) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 58) ซึ่งเป็นการนำองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการมาวิเคราะห์ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input) การวิเคราะห์กระบวนการ (Process) การวิเคราะห์ผลผลิต (Product/Output) และการวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) หรือการใช้ประโยชน์ของผลงานของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎีความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89) ดังนี้

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล

1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 120 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับการอนุมัติให้กู้	จำนวน 69 คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน 51 คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 122 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำอาสา ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 10 คน
2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 3 คน

3. ตัวแปรและตัวชีวิตที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น ตัวแปรจะมีค่าของตัวแปรที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร ค่าของตัวแปรอาจกำหนดแทนด้วยตัวเลขหรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้น (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หน้า 164) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ระบบคือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 3 ด้าน ได้แก่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล, เงินหนึ่งล้านบาท, คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, เงินที่ผู้กู้ชำระคืน และผู้สมัครขอกู้

กระบวนการ (Process) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้, การแนะนำวิธีทำธุรกิจ, การรับชำระหนี้, การทำบัญชี และการช่วยหาตลาด

ผลผลิต (Output) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ จำนวนผู้ได้กู้, ยอดเงินให้กู้, กองทุนสะสม และชื่อเสียงของชุมชน

หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 3 ด้าน ได้แก่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ เงินที่กู้มาได้, เงินอื่น ๆ , สถานที่และจัดดูคิบ, เทคนิควิธีทำงาน, และกำลังทำงาน

กระบวนการ (Process) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การทำกิจการดูวิธี, การหาตลาดที่ดี, การหาวัตถุดิบที่ดี, การทำบัญชี, การวิเคราะห์ประเมิน และกิจกรรมอื่น ๆ

ผลผลิต (Output) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ รายได้เป็นเงิน, ผลเป็นสิ่งของ, ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี และผลเป็นความพึงพอใจ

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนของที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนของที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 66)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการดังนี้

4.1 การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน และบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4.2 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

4.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

การจัดประชุมเวทีชาวบ้านในวาระต่าง ๆ ตามแบบรายงาน ปร. 5, ปร.6 และปร.12 ตามลำดับที่จัดส่ง

4.4 การสอบถาม

การสอบถามผู้นำชุมชน บุคคลในชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.5 แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ มีดังนี้

ปร. 1 : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลมือสอง) ได้แก่ กขช 2 ค., จปฐ., เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน, แผนหมู่บ้าน เป็นต้น

ปร.2 และ ปร. 7 : แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน, แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย 50% ของครัวเรือนในชุมชน ได้แก่ 75 ครัวเรือน

บร.3 : แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, ผู้นำชุมชน ประมาณร้อยละ 50 ของผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชน, ประชาชนทั่วไปในชุมชนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตามความเหมาะสม

บร. 4 : แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน ศึกษาจากเอกสารของกองทุนหมู่บ้าน สอบถามคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

บร.5 : แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 - 2 คน

บร.6 : แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงิน และมีอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน

บร.11 : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกผู้กู้เงิน จำนวน 20% ของผู้กู้สมาชิกผู้กู้ทั้งหมดของหมู่บ้านจำนวน 70 ราย ผู้ให้ข้อมูล 14 คน โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มอาชีพ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากพัฒนาการประจำตำบล ได้ข้อมูลทุกภูมิภาคนี้ จปร. และ กชช 2 ค.

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ข้อมูลดังนี้ แผนที่ของตำบล แผนที่หมู่บ้าน เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน

5.3 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้ข้อมูลดังนี้ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ความเคลื่อนไหวของงานกองทุนหมู่บ้าน

5.4 สัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและคนในชุมชน ได้ข้อมูลดังนี้ ความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับการกู้เงินไปใช้ประโยชน์ในการสร้างงาน ลดรายจ่าย เป็นต้น

5.5 สังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชนบ้านหนองไผ่น้ำพัฒนา ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้ ลักษณะความเป็นอยู่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็น

ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความสามัคคี ความเข้มแข็งของชุมชน การรวมกลุ่มของคนในชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

6.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 119) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลสัมฤทธิ์ หรือการสังเกต เพื่อหาข้อสรุป โดยนำข้อมูลประเภทประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน นำมาสรุปความ

6.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ การใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย ในแบบรายงาน บร. 1 และบร. 2 เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมี 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเพราะมีหนี้สินกับต่างประเทศมากมาย ความยากจนของกลุ่มเกษตรกรเป็นปัญหาที่ประเทศได้หาทางในการแก้ไข เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มคนยากจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้จากปัญหาความยากจนของชาวไร่ชาวนาเป็นผลมาจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านการศึกษาความรู้ความสามารถ ไม่เป็นไปตามที่คาดไว้เพราะการพัฒนาในแต่ละด้านต้องมีการลงทุนมาก เมื่อขาดความรู้ความสามารถ ก็จะส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตไม่ดี การส่งออกสินค้าต่างประเทศถูกกดราคา นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 คนไทยเหมือนตกอยู่ในฝันร้ายจากสงครามค่าเงินบาทลอยตัวตามด้วยการปิดตลาดเงินทุนหลักทรัพย์ การล้มละลายของบริษัทที่ผู้กู้เงินจากต่างประเทศ รัฐบาลไทยต้องเข้าไปค้ำประกันเงินกู้ภาคเอกชน กระทั่งในที่สุดต้องเข้าโครงการ IMF อันเป็นเหตุให้ภาคเอกชนทุกชั้นหันหน้าจากมาตรการของ IMF วิกฤตเศรษฐกิจ คราวนี้บอกอะไรแก่สังคมไทยได้

ถ้าจะย้อนถึงเหตุการณ์หลังประกาศปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ค่าเงินบาทอ่อนตัว ลงมาอยู่ที่ระดับ 28.10 บาท ส่วนดัชนีราคาหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ อยู่ที่ระดับ 596.37 จุด ฐานะของประเทศช่วงนั้น อ่อนแอเต็มทน โดยนักลงทุนต่างประเทศขเงิน

ออก ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจแทบไม่เหลือและประเทศก็เต็มไปด้วยปัญหาหนี้สิน ภาระหนี้ต่างประเทศเมื่อสิ้นปี 2540 มีจำนวน 109,276 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแยกเป็นหนี้ภาคเอกชนประมาณ 85,12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หนี้ภาครัฐจำนวน 24,082 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปัจจุบันแม้ยอดหนี้ต่างประเทศจะลดลงเหลือ 64,394 ล้านดอลลาร์ โดยแยกเป็นหนี้ภาคเอกชน 37,667 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และหนี้ภาครัฐ 26,727 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ปัญหาหนี้ภาคสถาบันการเงินก็ยังไม่จบ และหนี้สาธารณะก็พุ่งกว่า 3 ล้านล้านบาท หรือประมาณ 60% ของผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ(จีดีพี) ส่วนอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีตัวเลขการเติบโตสูงหลังเกิดวิกฤตฟองสบู่เศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตที่ติดลบจากที่เคยโต 9.3% ของจีดีพีในปี 2538 โต 6% ในปี 2539 แต่ปี 2540 หล่นมาติดลบ 1.4% และ ปี 2541 ติดลบ 10.6% ก่อนที่จะเริ่มกระเตื้องขึ้นในปี 2542 โดยเศรษฐกิจโต 4.5% ปี 2543 โต 4.7% และหล่นวูบเหลือโต 1.7% ในปี 2544 สำหรับไตรมาสแรกปีนี้ เศรษฐกิจโต 3.9% และประมาณกันว่า ในปี 2545 เศรษฐกิจจะโต 3.5-4% ของจีดีพี

(อ้างอิง มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที 8-14 กรกฎาคม 2545 หน้าที 21 ปีที 22)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

นโยบายของรัฐบาล จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้น ในหลายประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ตัวอย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1.1 นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค นำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะที เพื่อกระจายโอกาส กระจายความเสียงและฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

- 1.1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรโดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินโดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง
- 1.1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลายๆ ด้าน ดังนี้
1. ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตภาคอุตสาหกรรมค้ำนึ่งถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาของไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด
  2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
  3. พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา
  4. ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
  5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนร่วมทุน
  6. สนับสนุนให้เกิดการประกอบการใหม่ๆ
- 1.1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริม คุณภาพ และมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและท่องเที่ยวโดย
1. พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน เร่งรัดผู้ประกอบการให้มีความรู้ ทักษะด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ
  2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประจักษ์หลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

1.2 นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีความเข้มแข็ง พร้อมๆ ไปด้วยกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว ได้ดำเนินการดังนี้

1. คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติปรับปรุงกฎหมายเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร
2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME
3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME
4. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME

(อ้างอิง ชูวิชากรจัดการและการวางแผนธุรกิจ หน้า 223-224)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

บัญชีเดินสะพัดขาดดุลรอบ 56 เดือน

(คร) อดิภา กล่าวว่ คุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐส่วนดุลการชำระเงินเกินดุล 295 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในเดือนเมษายน ๒๒๒๒ มีการชำระหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF Packages) 0.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ถือเป็นข่าวร้ายที่คุลบัญชีเดินสะพัดในเดือนเมษายนขาดดุลเป็นครั้งแรก ในรอบ 56 เดือน โดยเดือนสุดท้ายที่มีการขาดคุลบัญชีเดินสะพัดคือ สิงหาคม 2540 ซึ่งถึงที่ ๒๒๒๒ ห่วงก็คือภาคการส่งออกแม้จะขยายตัวแต่มูลค่าก็ไม่ถึง 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพราะ มีปัจจัยด้านราคาสินค้าเป็นตัวจุด นอกจากนี้กรณีการขาดคุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงที่เศรษฐกิจยังไม่แข็งแรงพอจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ ถ้าการขาดคุลบัญชีเดินสะพัดนั้นเป็นการขาดคุลที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค แต่ถ้าถามว่าเป็นแนวโน้มตัวเลขคุลบัญชีเดินสะพัดเป็นไปในทิศทางใดไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้

ทั้งนี้ตามหลักสากลแล้ว การขาดคุลบัญชีเดินสะพัดที่เป็นอันตรายต่อประเทศนั้นคือ การขาดคุลเกินกว่า 3% ของ GDP ต่อปี ดังนั้นจึงไม่น่ากังวลมากนักในขณะนี้ เพราะ 3% ของ GDP ของไทย คือ 3,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในเดือนเมษายนไทยขาดคุลเพียง 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐและในช่วง 4 เดือนแรกของปีคุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินคุลอยู่

(การเงินการธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 24 มิ.ย.2545 :76)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1. สภาพที่มีป่าไม้ลดลงทำให้เกิดมลพิษต่างๆ เช่น น้ำเสีย ฝนกรด
2. การปนเปื้อนของสารเคมีในอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ อาหารต่างๆ

3. สภาพทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ร้อนและแห้งแล้ง ขาดน้ำในการทำการเกษตรกรรมและการบริโภค
4. สภาพมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม จากควัน

1.1.4 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชนคนไทยกับการจัดการหนี้

(ข่าวรวมคำแหง:8-14 เม.ย. 2545) สถานภาพของประเทศไทยในบัญชีรายชื่อของธนาคารโลกที่ดี หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก็ดี เราอยู่ในฐานะเป็น “ลูกหนี้” หรือ debtor ของสถาบันการเงินทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งก็เป็นเหมือนกับประเทศส่วนใหญ่ในโลก รายการหนี้สินของประเทศเราจะปรากฏอยู่ในยอดหนี้ต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 2.9 ล้านล้านบาท (คิดจาก 44 บาทต่อดอลลาร์) หนี้จำนวนนี้ แม้ว่าจะไม่ทำให้เราถูกจัดอยู่เป็นประเทศหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ก็นับว่า หนักหนาสาหัสอย่างชนิดที่คนไทยในเมือง จะต้องตระหนักในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนก่อหนี้ก้อนมหึมานี้ และควรหันมาร่วมกันคิดว่า จะจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างไรดี จึงจะไม่เป็นการโยนภาระไปให้คนไทยในชนบทอย่างไม่เป็นธรรม

อีกทั้งทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงภาวะหนี้สินในประเทศ ปัญหาหนี้ที่มักจะถูกหยิบยกมากล่าวอ้างถึงเสมอๆ ก็คือ ปัญหา NPL (non-performing loan) ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หนี้ประเภทนี้มาจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การค้า และการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมียอดอยู่ที่ประมาณ 5 แสนล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นหนี้จำนวนสูงราว 1 ใน 4 ของ GDP นี้เองที่สถาบันการเงินเอกชนประเมินว่าเป็นตัวฉุดรั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งๆ ที่ หนี้จำนวนมหาศาลเหล่านี้ ล้วนเกิดมาจากความผิดพลาดในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งสิ้น ซึ่งภาระหนี้ควรตกแก่ภาคธุรกิจ ไม่ใช่ผลักมาเป็นหนี้ของกองทุนฟื้นฟูมากมายดังเช่นที่เป็นอยู่

สำหรับประเทศไทยของเรา ซึ่งมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้นราว 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของ GDP แน่นอนที่สุดว่า ภาระหนี้ต่างประเทศจำนวนหนี้ จะทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะหนี้ไปอีกนานหลายปี โดยที่เราคงไม่อาจคาดหวังให้เจ้าหนี้มายกหนี้ให้เราเป็นแน่ เพราะประเทศเรามีศักยภาพพอที่จะใช้หนี้ได้ เพียงแต่ว่าในการชำระหนี้หนี้ นั้น หากเป็นหนี้ภาครัฐ รัฐบาลจะต้องไม่ผลักภาระไปยังประชาชนผู้ยากไร้มากเกินไปโดยเฉพาะ เกษตรกรซึ่งมักจะมีหนี้สินมากเป็นทุนอยู่แล้ว

(โลกเศรษฐกิจ:รศ.เสรี ลีลาดิษฐ์ หน้า7,8-14 เม.ย.45)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่น

สังคมไทยมีความอ่อนแอในเรื่องใหญ่ๆ ถึง 5 ประการ คือ

1. ความอ่อนแอทางศีลธรรม

ความอ่อนแอเป็นเรื่องสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในเรื่องอื่นๆ แต่ถ้าศีลธรรมอ่อนแอแล้วย่อมนำไปสู่ภาวะวิกฤตในทุกเรื่อง ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธก็จริง แต่มีปัญหาศีลธรรมมาก การลักขโมยมีอยู่ทั่วถึงทั่วประเทศ การคอร์รัปชันระบาคั่ว การฆ่ากันตายเคยมีอัตราสูงเป็นที่สองในโลก รวมทั้งการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี การทำลายสิ่งแวดล้อม การเห็นแก่ประโยชน์ความเชื่อถือ กระทบเศรษฐกิจ เพราะความเชื่อถือได้เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คนไทยยังขาดจิตสาธารณะ หรือ Public Mind ยังมีจิตคับแคบ เห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคพวก ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ได้อย่างสมดุล การขาดความสมดุลก็คืออาการป่วย ซึ่งจะต่อไปเป็นวิกฤต

2. ความอ่อนแอทางปัญญา

สังคมไทยมีวัฒนธรรมอำนาจมากกว่าวัฒนธรรมปัญญา นิยมใช้ความเห็นมากกว่าการสร้างความรู้ การศึกษาก็เน้นท่องจำมากกว่าการทำ การคิด การสร้างความรู้ สื่อมวลชนก็ถูกใช้ไปในทางกระตุ้นเกิดสัดคณาทางวัตถุนิยมมากกว่าการสร้างปัญญา การค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความรู้ เพื่อเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์มีน้อยมาก สังคมทั้งสังคมจึงอ่อนแอทางปัญญาจะเป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญาก็ได้ ความอ่อนแอทางปัญญาทำให้ไม่สามารถประคองตัวอยู่ในสมดุลได้ จึงเจ็บป่วยและวิกฤต

3. ความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของเราเป็นระบบที่ทอดทิ้งและทำลายเศรษฐกิจของฐานล่างให้อ่อนแอ มุ่งส่งเสริมคนส่วนน้อยข้างบนให้มีเงินมาก แต่เศรษฐกิจข้างบนก็ไม่ใช่เศรษฐกิจจริง แต่เป็นเศรษฐกิจเทียม ที่อึกย้ายถ่ายเทเก่งๆ ไรกัน มากกว่าเป็นการผลิตทางเศรษฐกิจจริงๆ มีความฉ้อฉล คดโกง เอาเปรียบสูง ปราศจากการค้นคว้าวิจัยให้เข้มแข็งทางปัญญา และพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง

ในเมื่อระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเช่นนี้ คือฐานล่างอ่อนแอ ข้างบนมีความเทียมและฉ้อฉลระบบทั้งระบบจึงอ่อนแอจนพังทลายลงเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปัจจุบัน

4. ความอ่อนแอของระบบรัฐ

ระบบรัฐซึ่งประกอบด้วยระบบการเมืองและระบบราชการอ่อนแอยิ่ง เพราะขาดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ขาดปัญญา และมีการคอร์รัปชันสูง อำนาจอัฐนั้นปกคลุม

ไปทั่วทุกปริมณฑลของสังคม ในเมื่ออำนาจรัฐไม่ถูกต้องย่อมส่งผลเสียอย่างทั่วถึงทุกๆ มิติ ทั้งเรื่องศีลธรรม เรื่องปัญญา เรื่องเศรษฐกิจ สังคม ถึงแวดล้อม ความอ่อนแอของระบบรัฐจึงเป็นต้นเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์

5. ความอ่อนแอของสังคม

โครงสร้างทางสังคมไทย เป็นโครงสร้างทางคิง คือเป็นความสัมพันธ์กันเชิงอำนาจ ระหว่างคนข้างบนที่มีอำนาจกับคนข้างล่างที่ไม่มีอำนาจ เป็นนายกับไพร่ หรือเป็นเจ้านายกับลูกน้อง คนมีอำนาจข้างบนจะคิดสิ่งต่างๆ จากคนข้างล่างไปเข้าตัว ทั้งเศรษฐกิจและเกียรติยศ คนข้างล่างจะไม่มีเกียรติและชกจน เมื่อคนข้างล่างถูกบีบคั้นเอาเปรียบก็จะเก เช่น หนีงานขโมยของหลวง และแสวงหาผู้อุปถัมภ์ กลายเป็นสังคมอุปถัมภ์ ผู้คนคิดพึ่งพาผู้อื่น ไม่คิดพึ่งตัวเอง

(อ้างอิง ยุทธศาสตร์ชาติ หน้า 5-8)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมคนไทย

(รวมพลัง :10 มิ.ย.2545) ยูทาพรตัวเลขเศรษฐกิจที่ประเมินโดย IMF ซึ่งได้กล่าวว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังดีขึ้นทางรัฐบาลของท่าน ฯพณฯ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก็ตอกย้ำว่าทางรัฐบาลได้พยายามแก้ไขและแนวโน้มดีขึ้นจึงทำให้คนไทยบางกลุ่ม บางคน บางคน ถิ่มความหวังจากภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดตัวลงในอดีต เริ่มที่จะมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื่อของสุรุ่ยสุร่ายจากตัวเลขของสินค้านำเข้าปรากฏว่า ตัวเลขที่น่าตกใจในการนำเข้าคือ สุรา และเครื่องสำอางค์ ซึ่งมีการนำเข้าสูงมากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขติดลบ และกระแสเงินสดต้องไหลออกค่อนข้างสูงมาก จึงทำให้น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งต่อค่านิยมในสินค้าต่างประเทศ นอกจากสินค้านี้แล้ว ยังปรากฏตัวเลขว่าคนไทยได้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศค่อนข้างสูงในช่วงปีภาคเรียน จึงทำให้เป็นห่วงอย่างยิ่งกับทัศนคติของลูกหลานไทยในอนาคตที่จะพุ่งเพื่อตามบรรพบุรุษที่สั่งสอนและทำให้ตกเป็นทาสของความฟุ่มเฟือย สุดท้ายค่านิยมผิๆ ก็จะมีคิดตัวจนกระทั่งมีผลต่อตนเองและประเทศชาติ จะต้องเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมให้กับตนเอง และลูกหลานของท่านไม่เช่นนั้น วิกฤตการณ์เช่นนั้น อาจจะต้องมาถึงท่าน เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศยากจน มีหนี้สาธารณะค่อนข้างสูงถึงแม้ว่าท่านเป็นมหาเศรษฐี แต่ท่านจะพบกับความลำบากหากประเทศของท่านตกอยู่ในภาวะวิกฤตจะด้วยประการใดที่น่าสงสัยการตกเป็นทาสของประเทศอื่นๆ โดยไม่รู้ตัวเนื่องจากมีค่านิยมและทัศนคติต่อสินค้าต่างประเทศ

(ยูทาพร:2545) “แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม” รวมพลัง มิถุนายน 2545,หน้า 10

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติศาสตร์และการตั้งท้องถิ่นฐาน

บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ก่อตั้งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 126 ปี คือในช่วงปี พ.ศ. 2418 ครอบครัวของ ปู่ปั้ง บั้งจันอัด เป็นครอบครัวแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เร่ร่อนมาจากตำบลจอหอ ได้มาสร้างบ้านข้างหนองน้ำขนาดใหญ่เรียกว่า หนองไผ่ ซึ่งมีพืชน้ำชนิดหนึ่งเรียกว่า ไข่น้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “หนองไข่น้ำ” มาจนถึงทุกวันนี้ ในอดีตชาวบ้านมีอาชีพทำนาและหาของป่า เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกับหมู่บ้านอื่น ใช้ม้าและเกวียนเป็นพาหนะ และได้เลี้ยง วัว ควาย ควบคู่กับการทำไร่ทำนา ส่วนที่ดินนั้นได้มาจากการจับจองกันเอง

การขยายตัวของประชากร และชุมชน

ต่อมาประชาชนเริ่มมีมากขึ้น เนื่องจากมีการย้ายเข้ามาจากที่อื่นบ้าง หรือมีเด็กเกิดใหม่ภายในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีการจับจองที่ดิน เพื่อสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2466 บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา มีโรงเรียนครั้งแรกโดยทางราชการ ได้ใช้วัด เป็นสถานที่ศึกษา ต่อมาได้ย้ายอาคารเรียนของนักเรียน ไปอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน บนเนื้อที่ 16 ไร่ เนื่องจากอาคารเรียนไม่เพียงพอ ต่อจำนวนของนักเรียน เพราะมีเด็กในหมู่บ้านใกล้เคียงมาเรียนด้วย

ในปี พ.ศ. 2501 ทางราชการได้ทำถนนดินลูกรังตัดผ่านหมู่บ้าน ทำให้มีรถโดยสารวิ่งผ่านหมู่บ้าน เป็นรถโดยสารจากบ้านโคกสูง เจ้าของรถโดยสารชื่อ นายคง นวมโคกสูง วิ่งอยู่เจ้าเดียว ต่อมา มีรถของ นายเอื้อน มะกลาง มาวิ่งร่วมด้วย แต่การใช้ม้าใช้เกวียน ตอนนั้นยังคงมีอยู่

ตั้งแต่ ปี 2511 เป็นต้นมา เริ่มมีหน่วยงานทางราชการเข้ามาพัฒนา โดยมีการตัดถนนเพิ่มมากขึ้น ทำให้การเดินทางมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน มีการปรับปรุงแหล่งน้ำต่างๆ

ในปี พ.ศ. 2512 ชาวบ้านช่วยกันสร้างทำนบกั้นน้ำขึ้น ที่ลำคลอง โดยอาศัยงบประมาณทางราชการ เพื่อท่อน้ำเข้านาเอาไว้ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ มีการพัฒนาด้านสาธารณสุข เช่น สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม โถงน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้บริโภค

ในปี พ.ศ. 2535 ทางราชการได้สร้างถนนลาดยาง จากบ้านโคกสูง – ถนนมิตรภาพ ทำให้การสัญจรสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2536 บ้านหนองไข่น้ำได้แยกออกจาก ตำบลโคกสูง เป็น ตำบลหนองไข่น้ำ

ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ของ สถานีตำรวจภูธร ตำบลจอหอ ได้เข้าร่วมพัฒนากับชาวบ้าน โดยเน้นไปที่การขยายถนนในหมู่บ้าน ทุกเส้นทางให้กว้างมากยิ่งขึ้น มีการปักเขตถนนรั้วอย่างชัดเจน ถนนในหมู่บ้านมีความกว้างอย่างน้อย 6 เมตร มีการสร้างศาลาคุ้ม และศาลาผู้โดยสาร มีการจัดตั้งกลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชน

ในปี พ.ศ. 2539 บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ได้มีน้ำประปาใช้ โดยทางราชการได้มาทำการสร้างระบบน้ำประปาที่มีคุณภาพ โดยสร้างที่แหล่งน้ำของบ้านบึงรี

1.2.2 สภาพภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศบ้านหนองไข่น้ำ เป็นแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ในแต่ละปีจะมีลมมรสุมพัดผ่านเป็นประจำอยู่ 3 ชนิด คือ

1. ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
2. พายุดีเปรสชัน
3. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ทำเลที่ตั้ง

บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาอยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศเหนือ 22 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้ 2 ทางคือ

1. มาจากอำเภอเมือง ถนนสายโคราช – ชัยภูมิ ประมาณ 13 กิโลเมตร แล้วแยกขวามือตรงเข้ามาอีก 6 กิโลเมตร
2. มาจากอำเภอเมือง ถนนสายโคราช – ขอนแก่น ระยะทาง 12 กิโลเมตร แล้วแยกซ้ายมือตรงสี่แยกทางเข้าวัดพนมวัน อีก 10 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อบ้านสนวน ตำบลหนองไข่น้ำ
ทิศใต้	ติดต่อบ้านบึงรี ตำบลหนองไข่น้ำ
ทิศตะวันออก	ติดต่อบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไข่น้ำ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านหนองโกรก ตำบลหนองไข่น้ำ

สภาพที่ดิน

บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาที่ตั้งเป็นลักษณะหลังเต่า ล้อมรอบด้วยทุ่งนา ลักษณะดินจะเป็นดินเหนียวปนทราย ดินไม่อุ้มน้ำ เมื่อมีฝนตกน้ำจะไหลลงสู่ที่นา ซึ่งเป็นที่ต่ำ บางครั้งฝนตกหนัก อาจเกิดน้ำท่วม เช่นในปี พ.ศ. 2479

ป่าไม้ และพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะของบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา มีเนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ สภาพพื้นดินเป็นที่ราบลุ่ม และเป็นป่าโปร่ง ไม่ค่อยมีต้นไม้ เพราะมีการตัดไม้ทำลายป่ากันมาก

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

บ้านหนองไข่น้ำพัฒนามีแหล่งน้ำใช้อยู่เป็นประจำ คือ น้ำประปาจาก การประปาดำบลหนองไข่น้ำ คือแหล่งน้ำธรรมชาติ จากบึงรี ซึ่งมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี สำหรับแหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้เพื่อการเกษตร คือ ลำห้วย หรือ ลำคลอง แต่ไม่สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี

ระบบสาธารณูปโภค

ปัจจุบันบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน และมีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเกือบทุกซอยภายในหมู่บ้าน แต่ยังคงขาดโทรศัพท์ติดตั้งที่บ้าน ที่ยังเข้าไม่ถึงหมู่บ้าน แต่ก็มีตู้โทรศัพท์สาธารณะให้บริการอยู่หน้าโรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำ และปัจจุบันนี้ยังมีที่ทำการ ไปรษณีย์ ประจำตำบลหนองไข่น้ำ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาอีกด้วย

1.2.3 ภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ประชากรบ้านหนองไข่น้ำพัฒนามีจำนวนทั้งสิ้น 714 คน แยกเป็นชาย 340 คน หญิง 374 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 156 ครัวเรือน ชาวบ้านมีวิถีชีวิตมีความเป็นอยู่แบบชนบทใช้ชีวิตเรียบง่าย ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น ทำให้มีผู้สูงอายุอยู่เฝ้าบ้าน ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยโคราช มีการศึกษาต่ำโดยเฉลี่ยจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนา แต่พื้นที่การทำนาในหมู่บ้านมีน้อย ส่วนใหญ่จะมีที่นาอยู่นอกเขตหมู่บ้าน การทำนาจะทำปีละ 1 ครั้ง อาชีพรองลงมาจากการทำนา คือ การทำไร่ มีการปลูกพืชอายุสั้น ได้แก่ พริก หอม

กระเทียม แดงกวาลูกฟักยาว ข้าวโพด ส่วนพืชอายุยาว คือ มันสำปะหลัง การออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ได้แก่ ทำงานโรงงานในเขตอุตสาหกรรม

บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา มีโรงสีประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 โรง เพื่อใช้ในการสีข้าวสำหรับชาวบ้าน ในหมู่บ้าน มีร้านขายของชำของเบ็ดเตล็ด จำนวน 7 ร้าน และไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน

เครือข่าย

ชาวบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือข่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่มีขนบธรรมเนียมประเพณีสืบต่อกันมานาน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานในระบบเครือข่าย บริเวณบ้านเรือนอยู่ติดกัน เมื่อมีปัญหาจะมีการปรึกษาหารือ กับเครือข่าย หรือผู้อาวุโส

ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน การตั้งบ้านเรือนชาวบ้านจะตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามระบบเครือข่าย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในหมู่เครือญาติและในหมู่เพื่อนบ้าน มีการร่วมทำกิจกรรมทางสังคมในลักษณะของการช่วยเหลืองานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานศพ งานแต่งงาน หรือเทศกาล งานบุญอื่น ๆ

การปกครอง

ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายคอง เชน โคนสูง มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน คือ

1. นายชัยรัตน์ รัตนวิชัย
2. นายดำรงค์ เวียน โคนสูง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

1. นายประเสริฐ เชิด โคนสูง
2. นายเจดิว ศรีอภัย

ผู้นำของบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและปัญหาต่างๆ ภายในหมู่บ้านให้หมดไป ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทุกคน ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและไว้วางใจ การติดต่อประสานงาน และการให้ความร่วมมือ ระหว่างผู้นำเป็นไปด้วยความราบรื่น

วัฒนธรรมและประเพณี

วัดบ้านหนองไช้ นำ เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวบ้าน โดยส่วนใหญ่มีความผูกพันกับวัดมาก จะเห็นได้จาก การไปทำบุญตักบาตรในทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา โดยมีความเชื่อว่า วัดเป็นสถานที่ให้ความสำคัญทางศาสนาและเป็นທີ່เคารพของชาวบ้าน และเมื่อชาวบ้านมีงานพิธีกรรมหรืองานบุญต่างๆ ก็ต้องพึ่งพาวัด เช่น ยืมอาสนะ โต๊ะหมู่บูชา ถ้วย ชาม เติ้นท์ แก้ว และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

ขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน ที่ยึดถือและปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณ คือ ผู้ชายจะต้องอุปสมบท ก่อนที่จะแต่งงาน ส่วนงานหรือพิธีต่างๆก็จะนิยมจัดในเดือนคู่ เช่น 2, 4, 6, 8, 10, 12 หรือเดือน 9 ซึ่งเป็นเลขมงคล ถ้านับข้างขึ้น - ข้างแรม จะนิยมประกอบพิธีในวันขึ้น 9 ค่ำ หรือ 13 ค่ำ รวมทั้งข้างแรมด้วย สำหรับการปลูกบ้านใหม่จะนิยมทำพิธีรดน้ำมนต์ จะตั้งเสาเอกหรือ เสาหลัก และนิมนต์ฉันกล้วย ดันอ้อย และ ไช มาผูกติดไว้กับต้นเสาเอกด้วยผ้าขาวม้า หรือผ้าเจ็ดสี ในการรดน้ำมนต์จะต้องรดให้กับเจ้าของบ้านด้วย

สำหรับการปฏิบัติตามประเพณีของแต่ละเดือนในรอบ 1 ปี มีดังต่อไปนี้

เดือนมกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรที่วัด หรือบางคนนั้นจะมีการอวยพรให้ญาติผู้ใหญ่ และจะมาชุมนุมกันที่บ้าน ของพ่อ - แม่ หรือบ้านญาติพี่น้อง

เดือนกุมภาพันธ์ ชาวบ้านจะมีการทอดผ้าป่าตามวัดต่างๆ

เดือนมีนาคม จะทำบุญตักบาตรในวันมาฆบูชา

เดือนเมษายน ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรในวันสงกรานต์ ซึ่งเป็นปีใหม่ของไทย และประเพณีรดน้ำดำหัว ผู้เฒ่า ผู้แก่ และสงฆ์พระ

เดือนพฤษภาคม และเดือนมิถุนายน ชาวบ้านนิยมที่จะบวชลูกหลานในช่วงนี้

เดือนกรกฎาคม เป็นประเพณีเข้าพรรษาชาวบ้านต่างพากัน ไปทำบุญที่วัด และไปจำศีลอยู่ที่วัดทุกวันพระตลอดจนออกพรรษา

เดือนสิงหาคม จะเป็นวันแม่แห่งชาติ ชาวบ้านพากันทำบุญตักบาตรและพัฒนาหมู่บ้าน

เดือนกันยายน จะเป็นวันสารทไทย ชาวบ้านจะพากันนำกระยาสารทไปทำบุญที่วัด

เดือนตุลาคม ทำบุญวันออกพรรษา

เดือนพฤศจิกายน จะมีประเพณีลอยกระทง

เดือนธันวาคม เป็นวันพ่อแห่งชาติ จะมีการทำบุญตักบาตรที่วัด และโรงเรียน และชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน

โรงเรียนและการศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2464 เมื่อก่อนมีการศึกษาสูงสุดแค่ ชั้น ป. 4 และต่อมาได้เพิ่มจากชั้น ป. 4 จนถึงชั้น ป. 6 จนกระทั่งเมื่อ ปี พ.ศ. 2535 โรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำ ได้ขยายการศึกษา จากชั้นประถมไปจนถึงชั้น มัธยมศึกษา หรือ ม. 3 โรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำมีครูรวมทั้งหมด 29 คน จบการศึกษาดำรงชั้นปริญญาตรี 3 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 24 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ชั้นประถม ชั้นมัธยม รวมทั้งหมด 629 คน แบ่งระดับชั้นได้ดังนี้

ชั้นอนุบาล 1	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	58	คน
ชั้นอนุบาล 2	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	59	คน
ชั้น ป. 1	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	47	คน
ชั้น ป. 2	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	54	คน
ชั้น ป. 3	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	66	คน
ชั้น ป. 4	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	59	คน
ชั้น ป. 5	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	58	คน
ชั้น ป. 6	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	47	คน
ชั้น ม. 1	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	71	คน
ชั้น ม. 2	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	56	คน
ชั้น ม. 3	มี	2	ห้อง
	มีนักเรียน	54	คน

สุขภาพอนามัย

การเจ็บป่วย โรคที่เจ็บป่วยมากที่สุดคนหมู่บ้าน คือ โรคไข้หวัด โรคระบบทางเดินหายใจ โรคระบบทางเดินอาหาร ส่วนใหญ่เมื่อชาวบ้านเจ็บไข้ได้ป่วย แต่มีอาการไม่หนักจะนิยมซื้อยามารับประทานเอง ถ้าอาการยังไม่ทุเลา ก็จะไปรักษาที่สถานีอนามัยหนองไข่น้ำ หรือไปโรงพยาบาลต่างๆ ซึ่งอยู่ในตัวเมือง สำหรับการรักษาแบบแผนโบราณ ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนายังมีอยู่ให้เห็น เช่น เมื่อแขน หรือขาพลิก ก็จะไปหาหมอเป่าโดยใช้น้ำมันนวดบริเวณนั้น และเป่าคาถาลงไปด้วย

ในหมู่บ้านมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน เพื่อเปิดขายยาสามัญประจำบ้านทุกวัน มีน้ำสะอาดไว้บริโภคตลอดทั้งปี มีห้องน้ำห้องส้วมใช้ทุกหลังคาเรือน และภายในหมู่บ้านไม่มีเด็กขาดสารอาหาร เพราะผู้ปกครองของเด็กรู้จักเลือกการบริโภค โดยจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือทางวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ อสม. ประจำหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา

รายละเอียดกลุ่มอาชีพบ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 มีจำนวน 5 กลุ่ม
กลุ่มอาชีพ จำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	วัตถุประสงค์ การจัดตั้ง	จัดตั้งเมื่อ	ทุนสะสม (บาท)	จำนวน สมาชิก
1.	กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต	- เพื่อรู้จักการออม - เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน	3 ก.ค.44	106,699	193 คน
2.	กลุ่มส่งเสริม อาชีพ	- ร่วมทุน จัดหาปุ๋ยราคาถูก	2 มิ.ย.44	100,000	60 คน
3.	กลุ่มผู้ใช้น้ำ ประปา	- บริการน้ำประปาภายในหมู่บ้าน 1,2,7	พ.ศ. 2539	23,705	หมู่ที่ 1 129 คน
4.	กลุ่มศูนย์ สงเคราะห์ฯ	- เพื่อช่วยเหลือสวัสดิการในด้านสังคมในรูปกู้ยืม และให้เปล่า	27 ก.ค.43	25,000	156 คน
5.	กลุ่มฉาปนกิจ	เพื่อเป็นหลักประกันภายในหมู่บ้านที่ 1,2,5,6,7	พ.ศ. 2525	10,300	539 คน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีจำนวน 13 คน มีดังนี้

1. นางประจวบ	ทรัพย์เมฆ	ตำแหน่ง ประธาน อสม.
2. นางสัมพันธ์	มีโพธิ์	ตำแหน่ง ผสส.
3. นางสุภาพ	ไขโพธิ์	ตำแหน่ง ผสส.
4. นางอุคร	เขยโพธิ์	ตำแหน่ง ผสส.
5. นางสาคร	เกลาโพธิ์	ตำแหน่ง ผสส.
6. นางพัน	คำนขุนทด	ตำแหน่ง ผสส.
7. นางสโรชา	นวลจันทร์	ตำแหน่ง ผสส.
8. นางลำเนา	นิมิตรหมื่นไวย	ตำแหน่ง ผสส.
9. นางไพริน	พินจอหอ	ตำแหน่ง ผสส.
10. นางทองอยู่	ต่อนกลาง	ตำแหน่ง ผสส.
11. นางสมทรง	อินทนนท์	ตำแหน่ง ผสส.
12. นางอุไร	กัลยา	ตำแหน่ง ผสส.
13. นางบุญโฮม	ไปรยโคกสูง	ตำแหน่ง ผสส.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. นายชคดี	มะเร็งสีหิ	ประธานกองทุน
2. นางคำเนิน	ช่อคอกรัก	รองประธาน
3. นายจรัญ	มะเร็งสีหิ	เลขานุการ
4. น.ส.กาญจนา	ชานโพธิ์	เหรัญญิก
5. นายชำนาญ	ฤทธิ์จอหอ	กรรมการ
6. นายเชิด	สาร โคกสูง	กรรมการ
7. นายสนั่น	เก่าจอหอ	กรรมการ
8. นายบุญหมั่น	ชานโพธิ์	กรรมการ
9. นายบัญญัติ	บาตรโพธิ์	กรรมการ
10. นายดำรงค์	เวียนโคกสูง	กรรมการ
11. นางสุภาพ	ไขโพธิ์	กรรมการ
12. นางบุญเลี้ยง	แสนพันธ์	กรรมการ
13. นางลัดดา	เชิดโคกสูง	กรรมการ
14. นางจำปา	จงจอหอ	กรรมการ
15. นางบุญโฮม	ไปรยโคกสูง	กรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

1. พระสุชิน	สุชาโต
2. พ.ท. ทองอ่อน	ช่อดอกกรัก
3. นายชิน	กิ่งกลาง
4. นายผ่อง	เพน โศกสูง
5. นายชัยรัตน์	รัตนวิชัย
6. นายสวาส	เรืองศักดิ์
7. นายช่วย	ชีโพธิ์

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาล

เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติการสัมภาษณ์เปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า กองทุน 1 ล้านบาทจะเข้ามาช่วยเหลือคนในหมู่บ้านให้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงแรกความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้านจะยังมีไม่มาก และจำกัดอยู่ในวงของคณะกรรมการและผู้นำชุมชนเท่านั้น ส่วนชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจในจุดประสงค์ รู้เพียงแต่ว่ามีแหล่งเงินกู้ให้กู้เพิ่มได้อีก

2) เงิน 1 ล้านบาท

บ้านหนองไผ่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ได้รับอนุมัติเงินกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำเงินกองทุน 1 ล้านบาท ไปฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา โดยฝากเป็นบัญชีประเภทออมทรัพย์ ใช้ชื่อบัญชีว่า กองทุนหมู่บ้านหนองไผ่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 บัญชีเลขที่ 06-4301-20-188795-2 ในวันที่ 24 กันยายน 2544 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้ว ยังมีทุนสะสมประเภทอื่น ๆ อีกดังนี้

เงินฝากออมทรัพย์ตั้งจะ จำนวน 106,699 บาท ได้มาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน โดยการลงทุน และเงินออม เก็บรักษาโดย ธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา บัญชีเลขที่ 06-4301-20-188794-3

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ทำการคัดเลือกโดยทำประชาคมหมู่บ้านได้คณะกรรมการเป็น ชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเข้าดำรงตำแหน่งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจับฉลากออก จำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด และต้องคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ภายใน 30 วัน

4) ผู้สมัครขอกู้

- สมาชิกที่มีความประสงค์และขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินคณะกรรมการโดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
- วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท
- กรณีรายใดเกิน 20,000 บาท ต้องเรียกประชุมสมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แสดงในตารางและแผนภูมิดังนี้
จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไผ่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1

วัน เดือน ปี	จำนวนครัวเรือน			จำนวนคน		
	ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก	%	ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก	%
1. วันแรกตั้ง	156	120	76.92	714	120	16.80
2. 31 กรกฎาคม 2545	156	120	76.92	714	120	16.80

สาเหตุที่ยังไม่มีสมาชิกเพิ่มขึ้น เพราะคณะกรรมการหมู่บ้านยังไม่เปิดรับสมัครสมาชิก

5) นักศึกษามัธยมศึกษา

ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเข้ามาช่วยเหลือแนะนำในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน สังกัดหาข้อมูลจากหมู่บ้านเพื่อนำไปศึกษาโดยใช้หมู่บ้านเป็นสถานที่ศึกษา

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

คณะกรรมการจะพิจารณาค่าขอกู้เงินจากโครงการที่เขียนว่ามีวัตถุประสงค์ความ

เป็นไปได้ทางการตลาด ขอบประมาณ รายจ่าย สมเหตุสมผลหรือไม่ โดยไม่เห็น
แก่ญาติพี่น้อง ทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2) กระบวนการทำบัญชีกองทุน พบว่า

มีคณะกรรมการกองทุน จบการศึกษา สาขาการบัญชี จึงสามารถจัดทำบัญชีได้
ตามแบบระเบียบ ของส่วนกลาง และของทางธนาคารออมสิน แต่ทางกองทุน
ยังไม่มีคำแนะนำว่า รัฐบาลต้องการจะให้ กองทุนจัดทำบัญชีตามแบบของ
ส่วนกลาง หรือ ตามแบบของธนาคารออมสิน

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า

ผู้กู้เงินไปลงทุนในอาชีพเกษตร ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพที่ตนเองถนัด
เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น ทำนา เป็นอาชีพที่ชาวบ้านรู้จักกันมาตั้งแต่
บรรพบุรุษ

4) การรับชำระหนี้ พบว่า

สมาชิกต้องนำเงินส่งด้วยตัวเอง ที่ธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา สมาชิก
กองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ปัจจุบันยังไม่ถึงกำหนดชำระคืน

5) การช่วยหาตลาด พบว่า

การขายผลผลิตภายในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาจะนิยมนำไปขายให้กับพ่อค้า
คนกลางที่รับซื้อ เช่น การขายข้าวจะขายให้กับโรงสี หรือพ่อค้าในตลาด ตามที่
เคยปฏิบัติกันมา ในกรณีที่เป็นสินค้าทางการเกษตร

6) บทบาทของนักศึกษา พบว่า

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ
2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

1) ผลโดยตรง พบว่า

- จำนวนผู้กู้ได้ จากจำนวนผู้กู้ทั้งหมดที่เขียนคำขอกู้และผ่านการ
อนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 69 คน (ใน
ปัจจุบัน)

จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1
- ยอดเงินให้กู้ ณ ปัจจุบัน 1,000,000 บาท โดยแบ่งเป็น

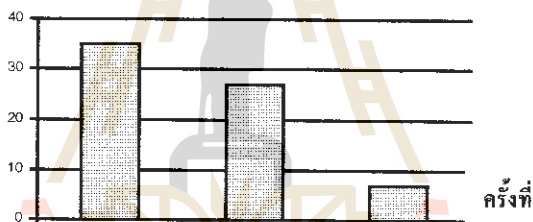
ครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ (คน)	จำนวนเงินที่ได้อนุมัติ (บาท)
1	35	582,000
2	27	343,000
3	7	75,000
รวม	69	1,000,000

จากตาราง นำมาเขียนแผนภูมิ 2 แผนภูมิ ดังนี้

จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ (คน)

จำนวนได้รับอนุมัติให้กู้

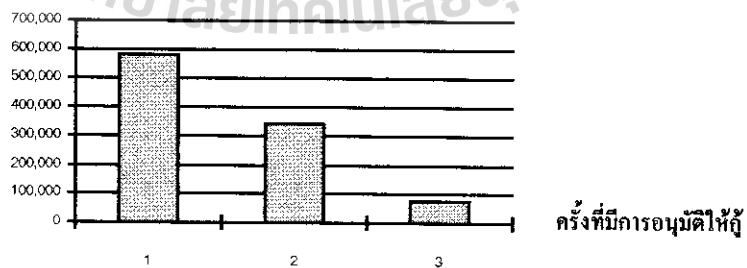
(คน)

แผนภูมิ แสดงจำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ 1

จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติให้กู้

(บาท)

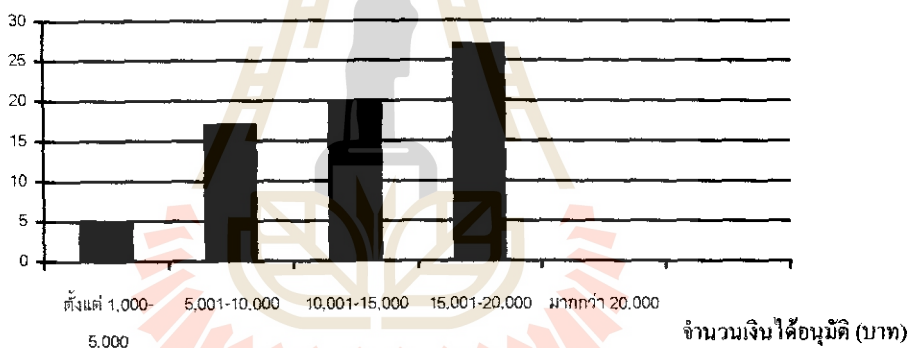
แผนภูมิ แสดงจำนวนเงินที่ได้อนุมัติของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1

คำร้อยละจำนวนเงินได้อนุมัติของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1

อัตราจำนวนเงินได้อนุมัติ	รอยขีด	จำนวนผู้ได้อนุมัติให้กู้ (คน)	ร้อยละ
ตั้งแต่ 1,000 – 5,000	~~III~~	5	7.25
5,001 – 10,000	~~II~~ ~~II~~ ~~II~~ II.	17	24.64
10,001 – 15,000	~~II~~ ~~II~~ ~~II~~ ~~II~~	20	28.98
15,001 – 20,000	~~II~~ ~~II~~ ~~II~~ ~~III~~ ~~II~~ II.	27	39.13
มากกว่า 20,000	-	-	-
รวม		69	100.00

จากตารางนำมาเขียนแผนภูมิ ดังนี้

จำนวนผู้ได้อนุมัติ (คน)

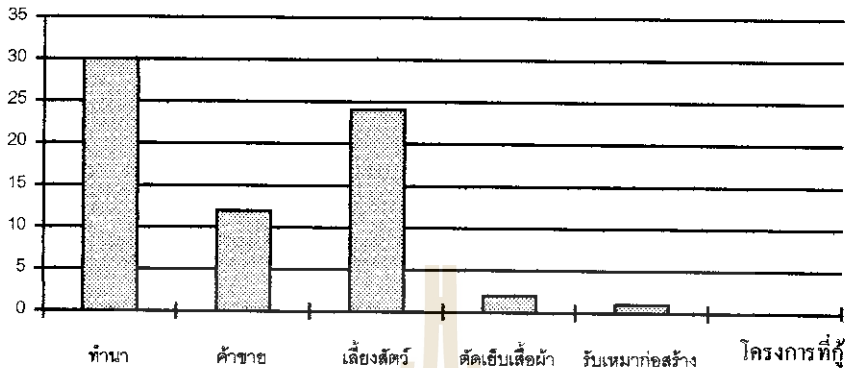

โครงการที่ผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ของหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1

โครงการ	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ (คน)	จำนวนเงินที่ได้อนุมัติ (บาท)
ทำนา	30	405,000
ค้าขาย	12	140,000
เลี้ยงสัตว์ (วัว, ไก่, สุกร)	24	420,000
ตัดเย็บเสื้อผ้า	2	15,000
รับเหมาก่อสร้าง	1	20,000
รวม	69	1,000,000

จากตารางนำมาเขียนแผนภูมิดังนี้

จำนวนผู้ได้อนุมัติ
(คน)

สรุป บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 ณ ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 120 คน ผู้ได้รับการอนุมัติให้กู้ 3 ครั้ง ทั้งหมด 69 คน เป็นจำนวนเงินที่ได้อนุมัติ 1,000,000 บาท การอนุมัติเงินครั้งนี้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีกระบวนการพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืมอย่างรอบคอบ

2) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้กู้ได้เท่ากับจำนวนผู้ขอกู้ คือ 69 ราย (ในปัจจุบัน)
- เกิดกิจการใหม่ ๆ คือ การทำขนมถึงแตกขาย

3) ผลกระทบทางอ้อม

- ในท้องถิ่นมีอาชีพ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในส่วนหนึ่งที่ถูกเงินแล้วนำไปประกอบอาชีพจริง ช่วยลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบ การดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้

จำนวนเงินที่ให้กู้ ปล่อยกู้ในปัจจุบัน จำนวน 1,000,000 บาท

2) สถานที่และวัสดุคิบ

ส่วนมากการกู้เงินจะนำเงินมาประกอบอาชีพที่ตนถนัดภายในหมู่บ้าน ลักษณะการผลิตไม่ซับซ้อนจึงหาวัสดุคิบในการผลิตได้ง่าย เช่นขนมถึงแตก ขนมฝักบัว จะสั่งซื้อแป้งจากร้านค้าภายในหมู่บ้าน การเลี้ยงนกกระทาต้อง

ซื้อ อาหารนก จากตลาดและร้านค้าในหมู่บ้าน การปลูกข้าวต้องซื้อพันธุ์ข้าว
ปุย จากตลาด หรือศูนย์ขยายพันธุ์พืช เป็นต้น

3) เทคนิควิธีการทำงาน

เนื่องจากการประกอบอาชีพดั้งเดิมอาชีพหลักทำให้มีการพัฒนาการเรื่อย
มา เช่น การทำนา เมื่อก่อนใช้ควายในการไถนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นรถไถ
ซึ่งให้ความสะดวกรวดเร็ว เปลี่ยนจากแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมา
เป็นเครื่องจักรกลเกือบทั้งหมด

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการธุรกิจ

สมาชิกที่กู้เงินมาได้ส่วนหนึ่งจะนำเงินไปใช้ธุรกิจคือ นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่
สงัดที่เขียนขอไว้เพื่อ พัฒนาอาชีพของตน สร้างรายได้ แต่บางส่วนจะนำเงิน
ไปใช้หนี้เก่า หรือนำไปใช้จ่ายในครอบครัวหมด และอีกบางส่วน คือนำไป
ใช้ธุรกิจแต่เจียดเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2) การหาตลาดที่ดี

นำผลผลิตที่ได้ไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางเหมือนที่เคยทำมาตั้งแต่ สมัยก่อน
ในกรณีทำการเกษตร หรือ เข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของทางรัฐบาลที่มี
มาตรการมาช่วยเหลือเกษตรกร ส่วนคนบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการข้าวเกษตร
จะมีศูนย์ขยายพันธุ์พืชมารับซื้อในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด แต่ไม่เป็นที่นิยม
ของชาวบ้านเพราะ ได้เงินช้า

3) การทำบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทุกคน ไม่มีใครทำบัญชีรายรับรายจ่าย
สาเหตุเนื่องมาจาก ไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้าใจว่ามีประโยชน์ สามารถช่วยให้
เห็นรายรับจ่ายที่แท้จริงได้ และส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ในด้านนี้

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง พบว่า

ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านหนองไช้ นำพัฒนาเมื่อมีการ
เก็บเกี่ยวผลผลิต หรือผลผลิตสินค้ามาได้แล้ว จะนำไปขายเปลี่ยนเป็นเงินทั้งสิ้น
จะเหลือบางส่วนไว้สำหรับบริโภค

2) ผลกระทบโดยตรง

มีผู้กู้บางรายได้มีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น เช่น การทำงานมดถึงแตกขายในตอนเช้า และ การเลี้ยงนกกระทาเพื่อขายไข่ และมีการสอนวิธีทำขนมมดถึงแตกให้กับพี่น้องของตนเองทำและนำออกจำหน่ายเป็นอาชีพติดตัวไป

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ถูกรวิธี ร้อยละ 80 สามารถพึ่งพาตนเองทำให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดค่าใช้จ่ายเรื่องภาระดอกเบี้ย สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการของตนเองได้

3. ผลการประมวลวิธีทำธุรกิจของผู้กู้

3.1 อาชีพเลี้ยงสุกร ปังจ้ยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลี้ยงนกกระทา โดยการลดต้นทุนด้านอาหารสำเร็จรูป หันกลับมาใช้รำ ปลาช่อน และข้าวโพดป่น เพราะนกกระทา จะกินอาหารทั้งวันทั้งคืน

3.2 อาชีพเลี้ยงโค ปังจ้ยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลี้ยงโคโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ ผู้เลี้ยงจะไล่วัวออกไปตามทุ่งนา ซึ่งไม่ต้องลงทุนค่าใช้จ่ายในด้านอาหาร

3.3 อาชีพทำการเกษตร ปังจ้ยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเข้าร่วมโครงการกับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อให้ราคาข้าวจำหน่ายได้สูง

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่นำเงินไปประกอบอาชีพ แต่จะนำเงินไปใช้หนี้เก่าแล้วรอกู้ใหม่

4.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- 1) สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มมากขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

4.3 ผลที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุน โดยจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ เงินไปลงทุน เมื่อใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาการชำระเงินจะมีสมาชิกนำเงินมาส่งก่อนกำหนดระยะเวลา

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ เกิดจากความสามารถของคณะกรรมการกองทุน และสิ่งสำคัญคือความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด เกิดจากคนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบให้หน้าที่ของตน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประชากรในหมู่บ้านเมื่อกู้เงินไปแล้ว ได้นำเงินนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัว ส่วนมากผู้กู้เงินจากกองทุน จะทำตามโครงการที่ตนเองเขียนเพื่อพัฒนาอาชีพ หรือสร้างอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ท้องถิ่นมีการพัฒนาอาชีพของตน สร้างรายได้ ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดจากมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการประกอบอาชีพร่วมกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ประชากรสามารถลดภาระหนี้สิน หรือ กู้เงินทุนนอกระบบได้ เมื่อมีเงินกองทุนเข้ามาทำให้ประชากรมีเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถลดภาระหนี้สินเดิมลงได้ และเป็นการลดการกู้ยืมเงินจากนายทุนได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 6 ผู้นำมีศักยภาพในการบริหารงาน และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็งไปด้วย เกิดจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้ตรงตามความสามารถของคณะกรรมการ ซึ่งส่งผลทำให้การบริหารงานกองทุนมีศักยภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและลบในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1. ผู้นำชุมชนดี
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคีกัน
3. สมาชิกที่กู้ในงวดแรกกระตือรือร้นในการชำระหนี้

2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1. คณะกรรมการบางคนไม่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ขาดความเสียสละในการบริหารกองทุนหมู่บ้านให้เกิดความเข้มแข็ง

2. กระบวนการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่เข้าใจระเบียบกองทุนวัตถุประสงค์ของกองทุนคืนัก
3. สมาชิกบางคนนำเงินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

3 การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้พบว่า

จากการที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ได้มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จากชาวบ้าน โดยมีกลุ่มอาชีพมาแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านความรู้ ทางวิชาการ และความรู้ในการปฏิบัติงานจากชาวบ้าน มีการจัดเวทีระดับหมู่บ้านและระดับตำบลเพื่อให้ชาวบ้านได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีการระดมความคิดเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนด พบว่า

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ทักษะของชาวบ้านจำนวน 30 ครัวเรือนที่มีต่อหมู่บ้านครั้งที่ 1

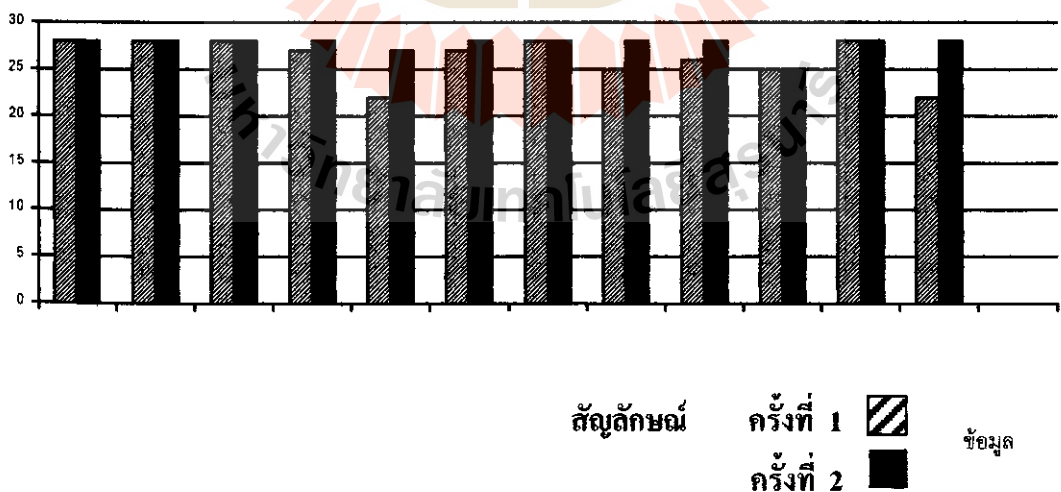
ข้อมูล	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
1. ความสามัคคี	28	93.33
2. ความซื่อสัตย์	28	93.33
3. การช่วยเหลือกัน	28	93.33
4. การยกย่องคนทำความดี	27	90
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	22	73.33
6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	27	90
7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง	28	93.33
8. การรวมกลุ่ม	25	83.33
9. การประชุม / เสวนาสมาเสมอ	26	86.67
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	25	83.33
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	28	93.33
12. การจัดทำแผนแก้ปัญหาชุมชน	22	73.33

ทักษะของชาวบ้านจำนวน 30 ครัวเรือนที่มีต่อหมู่บ้าน ครั้งที่ 2

ข้อมูล	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
1. ความสามัคคี	28	93.33
2. ความซื่อสัตย์	28	93.33
3. การช่วยเหลือกัน	28	93.33
4. การยกย่องคนทำความดี	28	93.33
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	27	90
6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	28	93.33
7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง	28	93.33
8. การรวมกลุ่ม	28	93.33
9. การประชุม / เสวนาสมาเสมอ	28	93.33
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	25	83.33
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	28	93.33
12. การจัดทำแผนแก้ปัญหาชุมชน	28	93.33

จากตารางสามารถนำมาเขียนแผนภูมิได้ดังนี้

จำนวน (ครัวเรือน)

สรุป แผนภูมิแสดงทักษะของชาวบ้านจำนวน 30 ครัวเรือนที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชน
ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

ส่วนใหญ่ทัศนะของชาวบ้านจำนวน 30 ครั้วเรือนเห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง มีผู้นำที่ดี
คุณธรรม คุณธรรม ชาวบ้านช่วยเหลือสามัคคีกัน ให้ความร่วมมือในการพัฒนา หมู่บ้านแต่สิ่งที่จะ
ต้องแก้ไข คือ ความรู้ ชาวบ้านมีโอกาสน้อยในการหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นควรมีหน่วยงาน
ของรัฐมาให้ความรู้ต่างๆแก่ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ในการพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้มีชุมชน
เข้มแข็งมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง หมู่บ้านหนองไช้ นำพัฒนาสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบถึงสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทยังคงอยู่
2. เพื่อทราบถึงความเข้มแข็ง ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ภูมิทัศน์หน้าทีของคนอย่างดีที่สุด
3. ประชากรในหมู่บ้านเมื่อถูกไปแล้ว ได้ใช้เงินที่ได้มานี้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัว
4. เพื่อพัฒนาพัฒนาอาชีพของคนสร้างรายได้ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น
5. เพื่อลดภาระหนี้สิน หรือ กู้ยืมเงินทุนนอกระบบได้
6. ผู้นำมีศักยภาพในการบริหารงาน และมีส่วนช่วยในการกลุ่มเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งไปด้วย
7. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและลบ ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1.2 วิธีดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจ ปรัชญา วัตถุประสงค์ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำการศึกษาจากเอกสารของกองทุนฯ เอกสารจากทางราชการและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนเงินล้าน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองไช้ นำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองไช้ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน, ประธานกองทุนฯ คณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกของกองทุนฯ รวมทั้งเอกสารของกองทุนฯ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีทโมเดลกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด ที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการดังนี้

6. การสังเกตและบันทึก
7. การสัมภาษณ์
8. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
9. การสอบถาม
- 10.แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบนำมาประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ บริบทชุมชน, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิต

ขั้นที่ 6 เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 7 ทำการเขียนสารนิพนธ์

1.1.3 ผลการดำเนินงาน

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านสมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจน้อยกว่าคณะกรรมการ เมื่อได้รับเงินจัดสรรจากทางรัฐบาลคณะกรรมการจึงทำการปล่อยกู้โดยยึดระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านในการให้สินเชื่อแก่สมาชิก โดยสมาชิกส่วนหนึ่งนำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ เสริมสร้างรายได้ ลดรายจ่ายจริง แต่บางกรณีนำเงินไปชำระหนี้เก่า ในส่วนการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในช่วงแรกมีการจัดทำแบบง่าย ๆ แต่ปัจจุบันได้มีการจัดทำถูกต้องตามหลักการของกองทุนหมู่บ้านแล้ว ส่วนในปัจจุบันยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาในการส่งคืนจากตรงนี้ทำให้สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ว่ากองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาจะสามารถยั่งยืนต่อไปได้เพราะในชุมชนมีความซื่อสัตย์เป็นส่วนใหญ่

1.2 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา

สามารถสรุปได้เป็น 7 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ เกิดจากความสามารถของคณะกรรมการกองทุน และสิ่งสำคัญคือความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด เกิดจากคนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รับผิดชอบให้หน้าที่ของตน รวมทั้งในชุมชนมีระบบตรวจสอบกันเองภายในหมู่บ้านด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประชากรในหมู่บ้านเมื่อถูกใจไปแล้ว ได้ใช้เงินที่ได้นี้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัว ส่วนมากผู้กู้เงินจากกองทุนจะทำตามโครงการที่ตนเองเขียนขึ้น เพื่อการพัฒนาอาชีพเดิม หรือการสร้างอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ท้องถิ่นมีการพัฒนาอาชีพของคน สร้างรายได้ ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดจากมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการประกอบอาชีพร่วมกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ประชากรสามารถลดภาระหนี้สิน หรือ กู้ยืมเงินทุนนอกระบบได้ เมื่อมีเงินกองทุนเข้ามาทำให้ประชากรมีเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถลดภาระหนี้สินเดิมลงได้ และเป็น การลดการกู้ยืมเงินจากนายทุนได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 6 ผู้นำมีศักยภาพในการบริหารงาน และมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็งไปด้วย เกิดจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบได้ตรงตามความสามารถของคณะกรรมการ ซึ่งส่งผลทำให้การบริหารงานกองทุนมีศักยภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและลบในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

1. ผู้นำปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาต่างด้านต่างๆ อยู่เสมอ
2. สมาชิกในชุมชนมีการเป็นอยู่แบบพี่น้อง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคีตลอดจนมีความซื่อสัตย์ต่อกัน
3. สมาชิกกระตือรือร้นจะส่งเงินคืน แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ของคนในท้องถิ่น

2. ปัจจัยด้านลบ

1. เนื่องจากคณะกรรมการบางคนไม่มีเวลาพอ หรือบางครั้งไม่กล้าที่จะเสียสละให้กับส่วนรวมมากนัก จึงทำให้ภาระตกหนักอยู่กับกรรมการเพียงบางคนเท่านั้น
2. เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการใหม่ และยังให้สมาชิกในชุมชนทำการบริหารจัดการกันเอง ในบางครั้งทางคณะกรรมการบางคนยังไม่เข้าใจในระเบียบคตินัก หรือยังไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชีตามแบบกองทุนหมู่บ้านกำหนด
3. สมาชิกไม่นำเงินที่กู้ไปใช้อย่างถูกวิธีเนื่องมาจาก มีภาระหนี้สินเก่าอยู่มากเมื่อถึงเวลาต้องส่งคืน จึงจำเป็นต้องกู้จากแหล่งใหม่เพื่อไปใช้แหล่งเก่า และกู้วนเวียนอยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ แต่ก็เพียงบางรายเท่านั้น

2. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา คณะกรรมการกองทุนสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้ แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ๆ สำหรับผู้กู้แล้วนำเงินไปลงทุน มีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประกอบอาชีพ โดยทั้งแบบตำบล และแบบหมู่บ้าน โดยเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายที่แตกต่างไปจากส่วนกลางกำหนด คือ

1. ด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหมู่บ้านต้องมีอย่างครบครัน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์ ซึ่งในปัจจุบันทางหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ยังไม่มีโทรศัพท์ประจำบ้าน และถนนในหมู่บ้านยังสัญจรไม่สะดวก
2. ในชุมชนปราศจากโจรขโมย และยาเสพติด เพื่อความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน
3. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้ชาวบ้านรับทราบอย่างทั่วถึง
4. ประชาชนที่อยู่ในวัยทำงานไม่มีการว่างงาน มีรายได้ มีมาตรฐานในการ

ครองชีพดีขึ้น

5. สมาชิกในชุมชนทุกคน อ่านหนังสือออก และสามารถเขียนหนังสือได้

4. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

1. ผลโดยตรง

เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และมีความยั่งยืนในอนาคต

2. ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าเดิม

3. ผลกระทบโดยอ้อม

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความสุขร่มเย็นในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. กำหนดระยะเวลาในการส่งคืน ควรระบุให้เหมาะสมกับอาชีพที่กู้แต่ละอาชีพ เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ควรมีระยะเวลาในการส่งคืนมากกว่า 1 ปี ส่วนอาชีพค้าขายสามารถส่งคืนได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน

2. การจับฉลากออกของคณะกรรมการนั้น ควรมีระยะเวลามากกว่า 1 ปี เพราะตอนที่มีการจับฉลากออกของกรรมการชุดแรกนั้นในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ยังไม่มีการชำระหนี้คืน เพื่อที่กรรมการจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพการทำงานในชุดที่ตนปฏิบัติงานอยู่

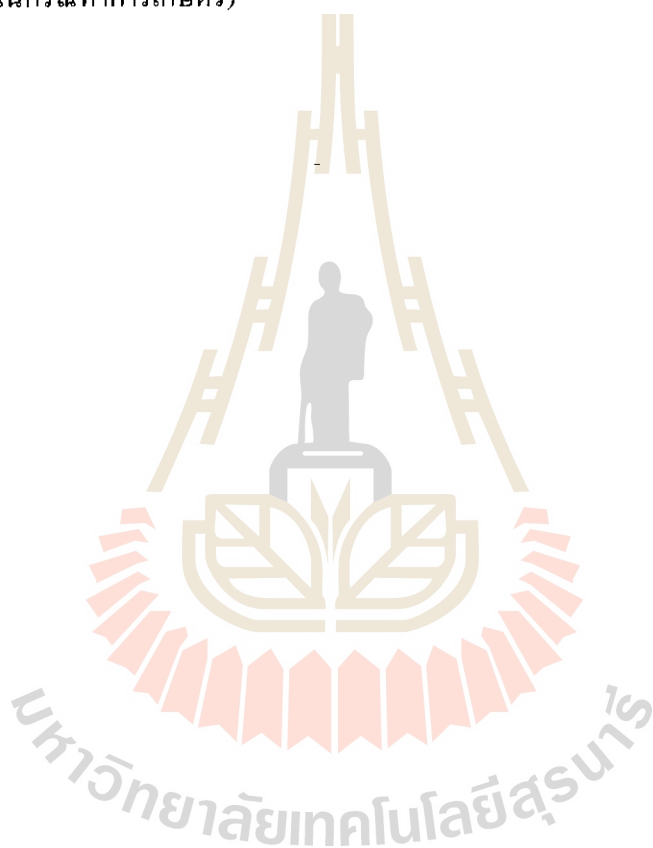
2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. การบริหารควรมีการแบ่งงานตามผังองค์กรที่แบ่งไว้ แล้วมอบหมายหน้าที่ให้ทุกคนทำ เพราะ ในความเป็นจริงจะมีผู้ปฏิบัติงานจริงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

2. คณะกรรมการควรมีการตรวจสอบ ติดตามผลการกู้เงินของสมาชิก ควรมีมาตรการลงโทษสมาชิกอย่างจริงจัง

2.2 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. การกู้เงินไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุนต้องศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด วิธีการผลิต ตลาดในการรับซื้อสินค้าให้ดีกว่าก่อน(ในกรณีที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน)
2. สมาชิกควรหาเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เพื่อที่จะสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น
3. ควรใช้แรงงานของตนเองให้มากที่สุด เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต ในกรณีที่จ้างแรงงานภายนอกครบครันมาก จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากเมื่อจำหน่ายผลผลิตแล้วมีกำไรเหลือไม่มากเสมอตัว ถึงขาดทุน (ในกรณีทำการเกษตร)

2. เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการใหม่ และยังไม่ให้สมาชิกในชุมชนทำการบริหารจัดการกันเอง ในบางครั้งทางคณะกรรมการบางคนยังไม่เข้าใจในระเบียบคิติก หรือยังไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชีตามแบบกองทุนหมู่บ้านกำหนด
3. สมาชิกไม่นำเงินที่กู้ไปใช้อย่างถูกวิธีเนื่องมาจาก มีภาระหนี้สิน เก่าอยู่มากเมื่อถึงเวลาต้องส่งคืน จึงจำเป็นต้องกู้จากแหล่งใหม่ เพื่อไปใช้แหล่งเก่า และกู้วนเวียนอยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ แต่ก็เป็นเพียงบางรายเท่านั้น

3. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา คณะกรรมการกองทุนสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้ แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ๆ สำหรับผู้กู้แล้วนำเงินไปลงทุน มีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประกอบอาชีพ โดยทั้งแบบตำบล และแบบหมู่บ้าน โดยเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย ที่แตกต่างไปจากส่วนกลางกำหนด คือ

1. ด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหมู่บ้านต้องมีอย่างครบครัน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์ ซึ่งในปัจจุบันทางหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ยังไม่มีโทรศัพท์ประจำบ้าน และถนนในหมู่บ้านยังสัญจรไม่สะดวก
2. ในชุมชนปราศจากโจรขโมย และยาเสพติด เพื่อความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน
3. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้ชาวบ้านรับทราบอย่างทั่วถึง
4. ประชาชนที่อยู่ในวัยทำงานไม่มีการว่างงาน มีรายได้ มีมาตรฐานในการครองชีพดีขึ้น
5. สมาชิกในชุมชนทุกคน อ่านหนังสือออก และสามารถเขียนหนังสือได้

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง

เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และมีความยั่งยืนในอนาคต

5.2 ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความสุขร่มเย็นในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. กำหนดระยะเวลาในการส่งคืน ควรระบุให้เหมาะสมกับอาชีพที่กู้แต่ละอาชีพ เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ควรมีระยะเวลาในการส่งคืนมากกว่า 1 ปี ส่วนอาชีพค้าขายสามารถส่งคืนได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน

2. การจับฉลากออกของคณะกรรมการนั้น ควรมีระยะเวลามากกว่า 1 ปี เพราะตอนที่มีการจับฉลากออกของกรรมการชุดแรกนั้นในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนายังไม่มีมีการชำระหนี้คืน เพื่อที่กรรมการจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพการทำงานในชุดที่ตนปฏิบัติงานอยู่

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. การบริหารควรมีการแบ่งงานตามฟังก์ชันการที่แบ่งไว้ แล้วมอบหมายหน้าที่ให้ทุกคนทำ เพราะ ในความเป็นจริงจะมีผู้ปฏิบัติงานจริงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

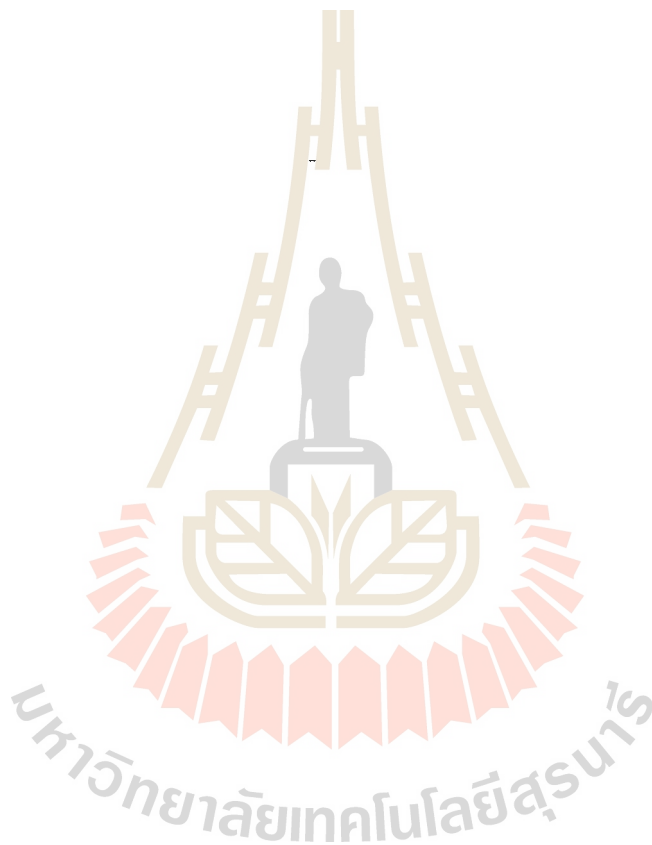
2. คณะกรรมการควรมีการตรวจสอบ ติดตามผลการกู้เงินของสมาชิก ควรมีมาตรการลงโทษสมาชิกอย่างจริงจัง

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. การกู้เงินไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุนต้องศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด วิธีการผลิต ตลาดในการรับซื้อสินค้าให้ดีกว่าก่อน(ในกรณีที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน)

2. สมาชิกควรหาเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เพื่อที่จะสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น

3. ควรใช้แรงงานของตนเองให้มากที่สุด เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต ในกรณีที่จ้างแรงงานภายนอกครอบครัวมาก จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากเมื่อจำหน่ายผลผลิตแล้วมีกำไรเหลือไม่มากเสมอตัว ถึงขาดทุน (ในกรณีทำการเกษตร)

บรรณานุกรม

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฯ” มติชนรายวัน
4 มกราคม 2545. หน้า 18.

“คนไทยกับการจัดการหนี้” ข่าวรวมคำแหง. 8-14 เมษายน 2545.

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ. ชุมวิชาการวิจัยชุมชน. ชุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ. ชุมวิชาการนิพนธ์. ชุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.

นพพร เรืองสกุล. “กองทุนจะฟื้นได้อย่างไร” มติชนสุดสัปดาห์. 8-14 กรกฎาคม 2545. หน้า 29.

“นำเข้าสินค้าทุนๆ” การเงินธนาคาร. 24 มิถุนายน 2545. หน้า 76.

วิภาวี พิจิตบันดาล และคณะ. ชุมวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. ชุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.

แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม รวมพลัง. มิถุนายน 2545. หน้า 10.

เสรี ถิลาถัย, โลกเศรษฐกิจ. 8-14 เมษายน 2545. หน้า 7.

อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ. ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.